

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERİN
PSİKOLOJİK YARDIM ALMA TUTUMLARININ PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK VE EŞ DESTEĞİ İLE İLİŞKİSİ

GÖZDE ATALAN

İzmir
2022

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERİN
PSİKOLOJİK YARDIM ALMA TUTUMLARININ PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIK VE EŞ DESTEĞİ İLE İLİŞKİSİ

GÖZDE ATALAN

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hatice Zekavet KABASAKAL

İzmir
2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Psikolojik Yardım Alma Tutumlarının Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğı İle İlişkisi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

18/05/2022

Gözde ATALAN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 09/06/2022

Tez Başlığı:

Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Psikolojik Yardım Alma Tutumlarının Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği İle İlişkisi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 92 sayfalık kısmına ilişkin, 03/06/2022 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin **benzerlik oranı % 15 dir**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz

Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☒

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐

☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça hariç, ☒ Alıntılar dâhil, ☒ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Gözde ATALAN
Öğrenci No : 2019950008
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Statüsü : Yüksek Lisans ☒

Doktora ☐

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

Gözde Atalan
09.06.2022

Doç Dr. Hatice Zekavet Kabasakal
09.06.2022

Açıklamalar

- 1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz. Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.
- 2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.
- 3: Tez savunmasında düzeltilme durumu bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.
- 4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans sürecimde bilgisi ve desteği ile yol aldığım, sabrını, rehberliğini benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Hatice Zekavet KABASAKAL'a,

Her daim sevgilerini ve desteklerini hissettiğim, aldığım kararlarda arkamda olduklarını bildiğim çok kıymetli annem ve babama,

Tez yazma sürecimde beni her zaman destekleyen, yanımda olan, motive eden ve çalışmamı tamamlamamda büyük katkısı olan değerli eşim Volkan ATALAN'a,

Yüksek lisans eğitimimde yolumuzun kesiştiği, bilgileri ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sınıf arkadaşlarıma,

Çalışmama katkı sağlayan değerli ebeveynlere ve bu süreçte yolumun kesiştiği herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem	2
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri.....	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Tanımlar.....	4
1.6. Kısaltmalar	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Psikolojik Yardım Alma Tutumu.....	5
2.2. Psikolojik Sağlamlık	7
2.2.1. Risk Faktörleri.....	8
2.2.2. Koruyucu Faktörler	8
2.2.3. Olumlu Sonuç	9
2.3. Eş Desteği	9
2.4. Özel Gereksinimli Birey	12
2.4.1. Zihinsel Yetersizlik	13
2.4.2. Otizm Spektrum Bozukluğu.....	13
2.4.3. Bedensel Yetersizlik	13
2.4.4. Özel Öğrenme Güçlüğü.....	14
2.4.5. Birden Fazla Yetersizlik.....	14

2.5. Psikolojik Yardım Alma Tutumu, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği İle İlgili Türkiye ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	14
2.5.1. Psikolojik Yardım Alma Tutumu ile İlgili Araştırmalar.....	14
2.5.2. Psikolojik Sağlamlık ile İlgili Araştırmalar	16
2.5.3. Eş Desteği ile İlgili Araştırmalar.....	19
BÖLÜM III	22
YÖNTEM.....	22
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni.....	22
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar	22
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	22
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	22
3.3.2. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği	23
3.3.3. Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	23
3.3.4. Eş Destek Ölçeği.....	23
3.4. Verilerin Analizi.....	24
3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	24
3.6. Araştırmacının Rolü	24
BÖLÜM IV	25
BULGULAR.....	25
4.1. Betimsel İstatistikler.....	25
4.2. Araştırma Problemine ve Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	27
BÖLÜM V	45
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
5.1. Tartışma.....	45

5.1.1. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	45
5.1.2. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	46
5.1.3. Eş Desteğinin Medeni Duruma Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	46
5.1.4. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	46
5.1.5. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	47
5.1.6. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	47
5.1.7. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Evlilik Yılına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	48
5.1.8. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olma Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	49
5.1.9. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olması Durumunda Özel Gereksinimli Çocuğun Eğitim, Bakım, İhtiyaçlarının Karşılanması Gibi Süreçlerine Destek Olmasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma.....	49

5.1.10. Eş Desteğinin Eşin Sosyal Medya Kullanımına ve Eşin Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	50
5.1.11. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	50
5.1.12. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	50
5.1.13. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Tanısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	51
5.1.14. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Kişinin Daha Önce Psikolojik Yardım Almasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	51
5.1.15. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum (PYAİT), Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma	51
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	52
KAYNAKÇA.....	55
EK 1. ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ.....	68
EK 2. ETİK İZİN	69
EK 3. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU.....	71
EK 4. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	72
EK 5. PSİKOLOJİK YARDIM ALMAYA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ.....	73
EK 6. YETİŞKİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ (YPSÖ)	74
EK 7. EŞ DESTEK ÖLÇEĞİ.....	75
EK 8. ÖLÇME ARAÇLARININ UYGULANMA İZİNLERİ.....	76

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırmadaki özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin ve çocukların demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistikler	25
Tablo 2 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	27
Tablo 3 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	29
Tablo 4 Eş Desteğinin Medeni Duruma Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	30
Tablo 5 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi	30
Tablo 6 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	32
Tablo 7 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	33
Tablo 8 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Evlilik Yılına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi	34
Tablo 9 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olmasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi.....	36
Tablo 10 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olması Durumunda Özel Gereksinimli Çocuğun Eğitim, Bakım, İhtiyaçlarının Karşılanması Gibi Süreçlerine Destek Olmasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	37
Tablo 11 Eş Desteğinin Eşin Sosyal Medya Kullanımına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi	38
Tablo 12 Eş Desteğinin Eşin Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi	38
Tablo 13 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi.....	39
Tablo 14 Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi.....	40

Tablo 15 <i>Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Tanısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi</i>	41
Tablo 16 <i>Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Kişinin Daha Önce Psikolojik Yardım Almasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi</i>	43
Tablo 17 <i>Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum (PYAİT), Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi</i>	43

ÖZET

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞA SAHİP EBEVEYNLERİN PSİKOLOJİK YARDIM ALMA TUTUMLARININ PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE EŞ DESTEĞİ İLE İLİŞKİSİ

Bu araştırmada özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumlarının psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini özel gereksinimli çocuğa sahip 223 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ‘Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği’, ‘Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği’, ‘Eş Destek Ölçeği’ ve çalışmacının hazırladığı ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır. Ölçekler sonucunda ulaşılan verilerin analizi için SPSS 22 programı kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson korelasyon analizi ile veri analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde; özel gereksinimli çocuk sahibi ailelerin psikolojik yardım alma tutumları ile cinsiyet, çalışma durumu ve evlilik yılı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile gelir düzeyi ve özel gereksinimli çocuğun başka kardeşi olması arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Özel gereksinimli çocuk sahibi ailelerin algıladıkları eş desteği ile medeni durum, özel gereksinimli çocuğun başka kardeşi olması durumunda özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlere destek olması ve kişinin daha önce psikolojik destek alması ile arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Özel gereksinimli çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumları arttıkça psikolojik sağlamlık düzeylerinin arttığı, algıladıkları eş destek düzeylerinde ise düşme olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveyn, psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık, eş desteği.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP OF SEEKING PSYCHOLOGICAL HELP ATTITUDE OF PARENTS WHO HAVE CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS WITH PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND SUPPORT OF SPOUSE

In this study, it was aimed to analyze the relationship between psychological help-seeking behavior of parents with special needs children and psychological resilience and spousal support. In the sample of the study, there are 223 parents with children with special needs. In the research, "Attitude Scale Towards Seeking Psychological Help", "Adult Psychological Resilience Scale", "Spousal Support Scale" and "Personal Information Form" prepared by the researcher were used as data collection tools. The SPSS 22 program was used to analyze the data obtained as a result of the research. Data analysis was performed with one-way analysis of variance (ANOVA), independent sample t-test and Pearson correlation analysis.

According to the results of the research, it was observed that there was a significant difference between the psychological help-seeking attitudes of families with special needs children and gender, employment status and marriage year. It has been observed that there is a significant difference between the psychological resilience levels of families with special needs children, their income level and the presence of another sibling of the child with special needs. It has been observed that there is a significant difference between the perceived spousal support of families with special needs children and marital status, if the child with special needs has another sibling, support for processes such as education, care, meeting the needs of the special needs child and whether the person has received psychological support before. It was seen that as the behavior of parents with special needs children towards seeking psychological help increase, their levels of psychological resilience increase and their perceived spousal support levels decrease.

Keywords: Parents with special needs children, psychological resilience, spousal support.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Evlilikle birlikte çiftlerin hayatında pek çok değişiklik meydana gelmektedir. Bunlardan biri çocuk sahibi olmak istemeleridir. Çiftler soyunun devamını sağlamak, zor durumda veya ihtiyacı olabileceği zamanlar için güvence, kendi yapamadıklarını gerçekleştirebilecek bir çocuk gibi hayallerle anne baba olurlar. Hangi sebeple olursa olsun anne babaların çocukları için mutlaka bir hayali veya planı olmaktadır. Kurulan hayaller ve yapılan planlar sağlıklı bir çocuk düşüncesi için gerçekleşirken özel gereksinimli bir çocuğa sahip olma durumunda ise ebeveynler, bu hayaller ve planların değişmesini gerektiren bir durumla karşı karşıya kalmaktadır (Arıcıoğlu ve Gültekin, 2017). Gören (2016), ailelerin sağlıklı çocuk sahibi olma düşüncesindeyken özel gereksinimli bir çocuğa sahip olduğunu öğrenmeleri durumunda yas tepkileri ortaya koyduklarını söylemiştir. Bu süreçte ailelerin inkar, öfke, pazarlık, depresyon ve kabullenme gibi yas aşamalarını yaşadıklarını söylemektedir. Bu süreçte ebeveynler karşılaşmış oldukları güçlükler karşısında çıkış yolları aramakta ve anne, baba, arkadaş gibi yakın çevre başta olmak üzere destek ihtiyacı hissetmektedirler. Bu ihtiyaç zamanla bir profesyonelden psikolojik yardım alma sürecine doğru uzanmaktadır (Özdemir, 2012).

Ebeveynler çocuklarının doğumundan itibaren uyum sağlamaları gereken bir süreç içerisinde oldukları için psikolojik yardım almaya ilişkin bakış açıları da hem kendi hem de özel gereksinimli çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip olmaktadır. Bu doğrultuda ebeveynler için hem psikolojik hem de sosyal destek ihtiyaç haline gelmektedir (Dereli ve Okur, 2008). Ailelerin problem yaşadıkları alanların belirlenmesi ve verilecek hizmetlerin planlanması aşamasında yapılan çalışmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerle yapılan psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve eş desteğiyle ilgili çalışmalarda çeşitli tanı gruplarına göre yapılan araştırma sayısının kısıtlı olduğu görülmektedir. Her bir değişkene ait çalışmanın bulunmasına rağmen (Wielend ve Baker, 2010; Perlowski ve Wright, 2019; Karaman, 2019; Güzeloğlu, 2019; Peker ve Eroğlu, 2015; Eyüboğlu, 2019; Açar, 2018; Ülgüt, 2019; Yıldırım, 2018; Dalkılıç ve Güloğlu, 2016) psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve eş desteği kavramlarının bir arada olduğu çalışmalara rastlanmamıştır. Bu bağlamda literatüre katkı sağlamak amacıyla özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma

tutumlarının psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ilişkisi çeşitli demografik özelliklere göre incelenmiştir.

1.2. Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumlarının psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ilişkisini incelemektir. Ayrıca çalışmada özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve algıladıkları eş desteği çeşitli demografik değişkenler açısından incelenecektir.

Türkiye Engelliler Araştırması 2002 yılı verilerine göre ülkemizde %12,3 oranında engelli nüfus bulunmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2002). Bu oranla ülkemizde özel gereksinimli birey sayısı yaklaşık 9 milyon, aile üyeleriyle birlikte değerlendirildiğinde ise anne, baba, kardeş veya sosyal çevrede bulunan çok daha fazla kişi yaşanan güçlükler karşısında etkilenmektedir. Yapılan araştırmalarda özel gereksinimli çocuğa sahip aileler engelli çocuğun bakılmasında yardımcı olabilecek kişinin eksikliği, çocuğun geleceğine yönelik duyulan kaygı, ailenin kendi içerisinde yaşadığı uyum sorunları, engelden kaynaklanan yaşam kısıtlayıcılığı, engeli olan çocuğun sağlıkla ilgili problemlerinin tedavisinde meydana çıkan sorunlar, sosyal açıdan dışlanma ve kendini izole etme gibi güçlük faktörleriyle karşılaşmaktadırlar (Altuğ Özsoy, Özkahraman ve Çallı, 2006; Yüksel ve Tanrıverdi, 2019). Yaşanan bu güçlükler karşısında ailelerin verdikleri tepkiler onların psikolojik sağlamlıklarıyla ilgili olmaktadır. Psikolojik sağlamlığı yüksek olan bireylerde yeni durumlara uyum sağlamasının daha yüksek olduğu ve yaşanan güçlüklerin üstesinden geldikleri bilinmektedir (Zengin, 2013). Yeni duruma uyum sürecinde ise ebeveyn olarak her iki eşin birbirlerine sağladıkları destek önem taşımaktadır. Karşılaşılan güçlükler karşısında zamanla başa çıkmakta ve uyum sağlamakta zorluk çeken ebeveynlerin ise uzman bir kişiden psikolojik destek alması gerekebilmektedir (Hackney ve Cormier, 2008).

Yapılacak araştırma sonucunda özel gereksinimli çocuğu olan ailelerde psikolojik yardım alma tutumunun psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ilişkisi incelenecektir. Elde edilecek verilerle psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlar değerlendirilecek ve psikolojik destek sağlama süreçlerinde üzerinde çalışılacak konuların planlanmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca ailelere verilecek hizmetlerin daha iyi olmasına ve eş desteği, psikolojik sağlamlık gibi konularda hazırlanacak ailelere yönelik eğitim programlarına katkıda bulunacağı düşünölmüştür.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Özel gereksinimli çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları ile psikolojik sağlamlık ve eş desteği arasında ilişki var mıdır?

Alt problemler:

1. Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, bir işte çalışma durumu, gelir düzeyi, evlilik yılı, başka kardeş olup olmaması, eşin sosyal medya kullanım durumu, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, yaşı, tanısı ve daha önce bir uzmandan (psikolog/psikiyatrist) psikolojik yardım alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, bir işte çalışma durumu, gelir düzeyi, evlilik yılı, başka kardeş olup olmaması, eşin sosyal medya kullanım durumu, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, yaşı, tanısı ve daha önce bir uzmandan (psikolog/psikiyatrist) psikolojik yardım alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin algıladıkları eş destek düzeyleri; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, bir işte çalışma durumu, gelir düzeyi, evlilik yılı, başka kardeş olup olmaması, eşin sosyal medya kullanım durumu, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, yaşı, tanısı ve daha önce bir uzmandan (psikolog/psikiyatrist) psikolojik yardım alma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
5. Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları ile algıladıkları eş destek düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma örneklemini özel gereksinimli çocuğa sahip 223 ebeveyn ile sınırlıdır.

Bu araştırma Kişisel Bilgi Formunda bulunan sorular, Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği, Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Eş Destek Ölçeğinin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eş desteği: Eşlerin birbirlerine maddi veya manevi olarak sağladıkları, birbirlerini destekleyici bütün davranışlarına denir (Yıldırım, 2004).

Özel gereksinimli çocuk: Bireysel ve gelişimsel özellikleriyle eğitsel yeterlikleri bakımından yaşıtlarından anlamlı seviyede farklılıklar ortaya koyan bireydir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

Psikolojik sağlamlık: Bireyin yaşamış olduğu olumsuz durumlar, büyük değişimler ve risk durumları karşısında olumlu sonuç ortaya çıkarması, yeni duruma uyum sağlayabilmesi ve işlevlerini devam ettirebilmesidir (Ungar ve Lienberg, 2011).

Psikolojik yardım alma tutumu: Kişinin ruh sağlığını tehdit içeren bir durum hissetmesi ile birlikte, profesyonel psikolojik yardıma dair düşünce, duygu, davranış eğilimleri olarak tanımlanmaktadır (Kushner ve Sher, 1989).

1.6. Kısaltmalar

ÖG: Özel Gereksinim

NGG: Normal Gelişim Gösteren

APA: American Psychology Association

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Psikolojik Yardım Alma Tutumu

Birey bir problemle veya yaşam fonksiyonlarına karşı bir tehditle karşılaştığında yaşamındaki denge bozulmaktadır. Bunun sonucunda tekrar denge haline dönebilmek için ise içsel kaynaklarının yeterli olmadığını düşünerek dışsal kaynaklara yönelmesi psikolojik yardım arama şeklinde ifade edilmektedir (Fischer ve Turner, 1970). Psikolojik yardım alma tutumunun temelinde yardım arama davranışı yatmaktadır (Dalkılıç, 2016). Rogers (1959)'a göre psikolojik yardım, danışan ile güvene dayalı ilişki sonucunda kişinin benlik yapısında ortaya çıkan ferahlamadır (Akt; Tan,1992).

Ebeveynler çocukları ile ilgili problemlerin üstesinden gelmeye çalışırken kimi zaman problemlerin çözümü için yetersiz kalabilmekte ve yardıma ihtiyaç duyabilmektedirler (Carnevale, 2001). Başkalarından yardım almaya yönelik yapılan araştırmalarda yardım arama davranışının öncelikle yakın çevreyi oluşturan arkadaş, anne baba, komşu gibi kişilerden başladığı son olarak profesyonel yardıma başvurunun gerçekleştiği ortaya çıkmıştır (Aydoğan, 2014; Özdemir, 2012; Czuchta ve Mc Cay, 2001).

Psikolojik yardım alma tutumu bir kişide psikolojik yardıma dair düşünceleri, duyguları ve davranışları içeren yönelim şeklinde tanımlanmıştır. Kişilerin ruh sağlıklarını etkileyen bir tehdit algılamaları veya bir durum karşısında zorlanma yaşamaları durumunda, profesyonel bir kişiden destek alma hakkındaki düşünce, duygu ve davranış eğilimleri ile psikolojik destek alıp almaması arasında bir ilişki söz konusu olmaktadır (Karalp, 2009).

Fischer ve Turner (1970) psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumu 4 boyut altında açıklamaktadır. Bu boyutlar şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Kişinin psikoterapik yardıma ihtiyacı olduğunu fark etmesi: Psikolojik yardım almaya ilişkin düşünce ve bu yardıma ihtiyacın farkına varılması yardım almaya yönelik karar verme sürecinde etkili olmaktadır. Bireylerin psikolojik olarak ortaya çıkan belirtilerini algılamaları ve bunları yorumlama biçimleri psikolojik yardım ihtiyacını fark edip etmemesini belirleyebilmektedir (Alp Özdemir, 2016). Yardım almaya karar verme sürecinde birey, istekleri doğrultusunda aktif rol oynamaktadır (Özdemir, 2012).

Bireylerin, problemlerinin ve kendisine vereceği zararlı sonuçların farkında olmaları gerekmektedir. Yaşanılan bu problemi yorumlama veya hastalığa karşı verilen tepki kültürel olarak değişiklik gösterebilir (Rogler ve Cortes, 1993). Örneğin geleneksel Çin kültüründe çocuklara olumsuz duyguları ifade etmemeleri gerektiği öğretilmişti. Çocuklar psikolojik problemleri dışında fiziksel sıkıntıları hakkında konuşabilirlerdi ve bu durumlarda onlara özen ve ilgi gösterilirdi. Bu durum da Çinlilerin, rahatsızlıklarının psikolojik bir doğaya sahip olma olasılığını ve aslında psikoterapötik yardıma ihtiyaç duyduklarını fark etmekte zorlanmalarına sebep olabilir (Liou, 2004).

2. Reddedilme korkusu: Psikolojik desteğe ihtiyacı olduğunu fark eden bireyin yardıma başvuramamasındaki önemli nedenlerden biri reddedilme korkusudur. Bunun temelinde ise bireylerin içinde bulundukları çevrede sosyal olarak kabul edilmelerinin azalacağı veya kabul edilmeyeceği düşüncesi bulunmaktadır (Vogel, Wade ve Hackler, 2006). Reddedilme korkusu bireye, yaşanan probleme ve içinde bulunan kültüre göre değişiklik göstermektedir (Lin, 2002).

3. Kişiler arası açıklık: Psikolojik olarak sağlam durumda olmak bireylerin problemlerini başkalarıyla paylaşmayacağı anlamına gelmemektedir. Kişiler kimi zaman kendilerini bir başkasına açma ihtiyacı hissedebilirler. Kendini açma davranışı bireyin duygu ve düşüncelerinin farkında olmasıyla yani bireyin kendisini tanımasıyla başlamaktadır. İçsel süreçlerinin farkında olan birey çevresinin kendisinde yarattığı etkiyi fark eder ve verdiği tepkileri de daha kolay değerlendirebilir (Çetinkaya, 2009; akt. Alp Özdemir, 2016). Bireyler olumsuz duyguları tekrar yaşama ve yaşadıklarını anlatma yani kendini açma konusunda kaygılar yaşayabilir. Bu durum da psikolojik yardım almaya ilişkin bir engel oluşturmaktadır (Alp Özdemir, 2016).

4. Psikolojik danışmana duyulan inanç: Başkalarından yardım almaya yönelik yapılan araştırmalarda yardım arama davranışının öncelikle yakın çevreyi oluşturan arkadaş, anne baba, komşu gibi kişilerden başladığı son olarak profesyonel yardıma başvurunun gerçekleştiği ortaya çıkmıştır (Aydoğan, 2014; Özdemir, 2012; Czuchta ve Mc Cay, 2001). Bunun bir sonucu olarak da profesyonel yardım için başvuran kişilerin psikolojik danışmanda aradıkları birtakım özellikler bulunabilmekte ve danışman seçiminde hassas davranabilmektedirler. Lin (2002)'in yaptığı bir araştırmada profesyonel yardıma başvuran kişiler psikolojik danışmandan alanında uzman, profesyonel bilgi ve yeterliliği olan, samimi, açık fikirli, arkadaş canlısı, alçakgönüllü, duyarlı, nazik, olumlu iletişim becerilerine sahip olma gibi özellikler

beklemektedirler. Katılımcılara göre olumlu kişilik özelliklerine sahip bir psikolojik danışman, yardım alan kişilerle kolayca, güvenilir bir yardım ilişkisi kurabilmekte ve onlara etkili bir şekilde yardımcı olabilmektedir.

2.2. Psikolojik Sağlamlık

Bireyler yaşam içerisinde kendilerini etkileyen, sarsıcı ve stres oluşturan olumsuz pek çok durumla karşılaşabilmektedirler. Karşılaşılan bu durumlara verilen tepkiler veya başa çıkma yöntemleri kişiden kişiye değişiklik gösterebilir. Bu süreç içerisinde yaşanan, kişilerin eski ve normal yaşantıya geri dönebilme ve kendini toparlama güçleri ise literatürde psikolojik sağlamlık ifadesiyle açıklanmaktadır (Doğan, 2015).

Bir terim olarak psikolojik sağlamlık, “resiliens” kelimesinden türetilmiştir ve maddenin esnekliğini ifade ederken, özüne kolay bir şekilde dönebilmesi anlamını taşımaktadır (Greene, 2002; akt. Gizir, 2004). “Resilience” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan psikolojik sağlamlık teriminin yurtiçi literatürde farklı şekillerde ifade edildiği görülmüştür. Alanyazına bakıldığında yılmazlık (Öğülmüş, 2001; Karabulut ve Balcı, 2017), kendini toparlama gücü (Terzi, 2008), dayanıklılık (Ülker Tümlü ve Recepoğlu, 2013; Basım ve Çetin, 2017;) gibi birbirini ifade eden karşılıklarına rastlanmaktadır.

Psikolojik sağlamlığı tanımlamaya yönelik farklı araştırmacılar tarafından yapılan tanımlar literatürde yer almaktadır. Bu tanımlardan bazılarını bakıldığında; olumsuz yaşantılar karşısında güçlü kalabilme ve değişikliğe uyum sağlama (Kararımak, 2006); zor koşullara uyum sağlama ve olağanüstü şartlarda olumlu, beklenmedik başarılar elde etme (Fraser, Galinsky ve Richman, 1999); önemli zorluklara rağmen kendini toplama veya başarılı bir şekilde başa çıkabilme (Rutter, 1985); sıkıntılar, travmatik yaşantılar, tehdit durumları, ailesel ve ilişkisel problemler, sağlıkla ilgili problemler, işyerindeki stres faktörleri gibi önemli görülen durumlarda kendini toplayabilme, iyi uyum sağlama (American Psychological Association [APA], 2019) gibi tanımların yer aldığı görülmektedir.

Masten ve Coatshword (1998) psikolojik sağlamlığı zorluk veya riskli durumlara karşı uyum sağlama ile gelişmeyi sağlayan bir yetkinlik şeklinde ele almışlardır. Tanımlarda bulunan ortak özelliklere bakıldığında da iki boyut açısından bir değerlendirme yapılabileceğini belirtmişlerdir.

- 1) Psikolojik sağlamlıktan bahsedebilmek için birey için önemli olan bir tehdit, risk veya travma gibi zorlukların olması.

- 2) Yaşanan durumlar karşısında kişinin uyum gösterebilmesi ve göstereceği uyumun başarılı olması.

Psikolojik sağlamlıkla ilgili tanımların ortak yönüne bakıldığında üç ortak nokta göze çarpmaktadır. Bunlar karşılaşılan risk durumu, olumlu uyum gösterme, yeterlik ve koruyucu faktörlerdir.

2.2.1. Risk Faktörleri

Kişinin yaşamış olduğu olumsuz deneyimler, başına gelebilecek zorluk ve felaket içeren durumlar risk faktörleri olarak değerlendirilir (Kararımak, 2006). Masten (2001) ve Garnezy (1993) psikolojik sağlamlık tanımlamasının yapılabilmesi için gerçek bir risk durumunun veya olumsuz durumun söz konusu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı şekilde Öz ve Bahadır (2009) da risk faktörlerinin varlığının psikolojik sağlamlığın oluşmasında önkoşul olduğunu belirtmişlerdir. Gizir (2007), psikolojik sağlamlık ile ilgili araştırmalarda risk faktörlerinin üç grupta ele alındığını belirtmiştir. Bu faktörler bireysel, ailesel, çevresel risk faktörlerini içermektedir. Erken doğum ve olumsuz yaşantılar bireysel risk faktörlerindendir. Ailesel risk faktörleri; ebeveynin hastalık veya psikopatolojik durumu, ebeveyn kaybı, ebeveynlerden biriyle yaşama, ergenlik döneminde anne olmadır. Çevresel risk faktörleri ise yoksulluk ve ekonomik koşullardaki zorluk, çocuğun ihmali ve istismarı, toplumsal travmalar, toplumsal şiddet ve ailenin yaşadığı felaketler, evsiz kalma” olarak belirtilmiştir.

2.2.2. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler, risk veya zorlukların etkilerini azaltmayı ya da sonlanmasını sağlayan, bireyin sağlıklı bir uyum göstermesine destek sağlayan faktörlerdir (Masten, 1994). Bu faktörler kişilerin zorluklara karşı ayakta kalmasını, iyi oluş düzeylerinin artmasında etkisi bulunacak bilgi, davranış ve tutumlarının güçlenmesini sağlar. Psikolojik sağlamlık çalışmalarında koruyucu faktörler içsel ve dışsal faktörler şeklinde iki grupta karşımıza çıkmaktadır (Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013). Araştırmacılar tarafından içsel faktörlerin, sosyal beceriler, zeka, problem çözme becerileri, benlik saygısı, özerklik, öz farkındalık; dışsal faktörlerin ise ebeveyn ve yetişkinlerle yakın ilişki içinde olunması, güvenilir anne-babanın olması, olumlu aile iklimi, düzenli ev ortamı bulunması, ebeveynlerin eğitim seviyesinin yüksekliği, eğitime destek verilmesi, sosyo-ekonomik açıdan avantajlı olmak, sorumluluk sahibi arkadaşlara sahip olmak, etkili bir okulun olması, sosyal etkinlikler ile bağlantıya sahip olmak, toplumsal güvenin yüksekliği şeklinde belirtildiği görülmüştür (Ülker Tümlü, 2013; Gizir, 2007).

2.2.3. Olumlu Sonuç

Psikolojik sağamlık çalışmalarında sadece riskli durumu tanımlamaya değil, sosyal ve akademik açıdan yeterli, yetkin olma gibi olumlu sonuçları da belirlemeye ihtiyaç vardır (Gizir, 2004). Tanımda bahsedilen yeterlik kavramı, mevcut çevresel şartlarda, kişinin bireysel gelişimini sağlıklı bir şekilde devam ettirmesini amaçlayan, etkin uyum sergileme olarak ifade edilmektedir (Masten ve Coastworth, 1998). Kişide var olan içsel ve dışsal koruyucu faktörlerin, risk faktörlerini engellemesiyle kazanılan yeterlikler olumlu sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Bu yeterlilikler kişinin gelişimsel görevlerini gerçekleştirmesi, akademik başarı sağlaması, olumlu sosyal yeterliğe sahip olmak, suç içeren davranışları ortaya koymamak, daha az duygusal problem yaşamak, mutlu olmak, eğitim hayatına devam etmek, sosyal yardıma ilişkin çalışmalarda bulunmak, ders dışındaki etkinliklerde bulunmak, kurallara uymak, arkadaş çevresince kabul görmek, psikopatolojik bulgular olmaması, kendini kabul etme ve uyum içinde olma, yaşam doyumuna benzer olumlu sonuçları içerebilir (Ülker Tümlü ve Reçepoğlu, 2013).

Gizir (2007), araştırmalarda incelenen yeterlik faktörlerini açıklamıştır. Bu faktörleri; akademik başarı, sosyal ilişkilerin olumlu olması, sosyal açıdan yeterli olma, daha az duygusal problem, davranış problemlerinin az olması, psikopatolojinin olmaması, psikososyal uyum özellikleri olarak belirtmiştir.

2.3. Eş Desteği

Evlilik bağıyla birlikte eşler karşılıklı bir paylaşım içerisine girmekte ve kimi zaman mutluluklarını paylaşırken kimi zaman da yaşanan zor durumların birlikte üstesinden gelmeye çalışmaktadır. Yaşanan zor durumlarda ihtiyaç duyulan sosyal destek en yakındaki kişi olan eşler olmakta ve kişilerin kendilerini daha iyi, güçlü ve mutlu hissedebilmek için eşlerinden algıladıkları destek önem taşımaktadır (ağ, 2011). Yıldırım (1997)'a göre sosyal destek bireyin yakın çevresinde gördüğu sosyal, psikolojik destektir. Kişinin çevresinde sosyal desteği sağlayan birçok kişi bulunur. Aile, akraba, arkadaş, öğretmen, komşu, ideolojik, etnik veya dinsel gruplar gibi çeşitli sosyal destek kaynakları belirli düzeylerde kişiye destek sunarlar. Sosyal desteğin düzeyi ise bu kaynaklarda veya kişinin kendisinde gerçekleşen değişime göre farklılaşabilmektedir (Yıldırım, 1997).

Bireylerin mutlu olabilmeleri ve yaşam kalitelerini artırabilmeleri çevresiyle kurduğu ilişkiler ve bunlardan aldığı doyumlarla sağlanır. Sosyal destek ağlarının işlerliği mutluluğu artırırken yalnız bir yaşamda kişinin mutlu olması zordur (ağ, 2011). Sosyal desteğin kişinin karşılaştığı stresli durumların etkisini azaltarak stresle başa çıkma sürecinde olumlu etkisinin

olduğu görülmektedir (Cohen ve Wills, 1985). Evli bireyler benzer stres kaynaklarıyla karşı karşıya olabilirler. Thoits (1986)'in yaptığı çalışmada birbirine benzeyen stres durumları yaşayan bireylerden sağlanan desteğin etkisinin daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal destek kaynaklarının en önemlileri arasında aile yer almaktadır. Aile içerisinde değerlendirildiğinde ise eş desteği bu kaynaklar içerisinde ön plana çıkmaktadır (Güven, Şener ve Yıldırım, 2011). Eşlerin birbirlerine karşı olan destekleyici davranışları eş desteğini oluşturmaktadır. Destekleyici davranışlar eşlerin sağlıklı bir evlilik ilişkisi yaşaması noktasında önem taşımaktadır. Bu davranışlar ruhsal sağlığı korumada önemli olduğu gibi kişilerin aile içi çatışma veya zorlu durumlarda baş etmelerini kolaylaştırır (Yıldırım, 2004).

Evlilik içerisinde sosyal destek sağlanan ve algılanan destek olmak üzere iki şekilde görülür. Sağlanan destek, eşten alınan destek davranışların sayısı veya bunların kalitesi ile ilgiliyken; algılanan destek ise eş tarafından sağlanan desteğin yeterliliği değil destek sunulan kişinin bunu nasıl algıladığıyla ilgilidir. Evliliklerinde eşlerinden aldıkları desteğin yüksek düzeyde olduğunu belirten kişilerin evlilik doyumlarının da daha fazla olduğu gözlenmektedir (Dehle, Larsen ve Landers, 2001).

Evlilikte ilişkilerin devamına sosyal desteğin katkısı bulunur. Gerekli durumlarda eşten sağlanan destek evlilik ilişkisinin kalitesini çeşitli şekillerde artırmaktadır. Bunlardan birincisi, yoğun stres durumlarında eşten sağlanan destek ilişkiye zarar verebilecek olan duygusal geri çekilmeleri önleyebilir. İkincisi, depresyon gibi çeşitli duygu durumları, ilişkiye zarar verebilecek olan davranışlar eş desteğiyle önlenir. Üçüncüsü, eşler arasında çıkan anlaşmazlıkların şiddetlenerek evliliğe ve kişilere zarar verici hale gelmesi engellenir. Dördüncüsü ise eşler arasındaki bağın güçlenmesini sağlayan yaşanan yoğun duygusal yakınlık zamanları, destekleyici iletişimlerle kolaylaşabilir. Yaşanan güven hissi ve bağlanma ise yaşanabilecek problemlerde eşleri rahatlatır (Cutrona, 1996).

Evlilik sürecinden eşten algılanan sosyal destek türleri çeşitlilik göstermektedir.

1. Duygusal Destek: Eşe karşı verilen değer hissettirilmesi, sevgi ve saygı duyulması, bir birey olarak kabul edilip değerli olduğunun ifade edilmesi, anlayışlı olunması, korunması gibi ihtiyaçlarının karşılanması duygusal destek boyutunu ifade etmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Cohen ve Wills, 1985). Kriz durumlarında en yararlı yardım biçimi olarak duygusal destek önem taşımaktadır. Kişiye dengeyi yeniden kurma mücadelesine başkalarının yardım edebildiğine ve yardım etmeye istekli olduğuna dair güvence sağlaması duygusal desteği önemli kılmaktadır (Jacobson, 1986).

2. Takdir Desteği: Kişinin çevresindekiler tarafından saygı duyulduğunun ve kabul edildiğinin bilinmesidir (Cohen ve Wills, 1985).
3. Bilgi Desteği: Sorunun tanımlanması, yorumlanması ve sorunla başa çıkma sürecinde verilen bilgi ve önerileri kapsamaktadır (Cohen ve Wills, 1985). Eşlerin ihtiyaç duyduklarında birbirlerine sundukları tavsiyeler ve sağlanan bilgiler bilgi desteği boyutuna girmektedir (Berkman, Glass, Brisette ve Seeman, 2000).
4. Maddi Destek: Maddi ve manevi ihtiyaçların karşılanmasında duyulan araçsal destek hizmetlerinin sağlanmasıdır. Somut destek olarak da ifade edilmektedir. Araçsal sorunların çözülmesi kişinin rahatlamasına, eğlence gibi aktivitelere ayıracağı zamanın artmasına olanak tanır ve bu durum da kişide stresin azalmasında yardımcı olabilmektedir (Cohen ve Wills, 1985). Evlilik sürecinde özellikle çalışmayan eşin maddi desteğinin sağlanması veya her ikisinin çalıştığı durumlarda da karşılıklı olarak maddi desteğin sunulması önem taşımaktadır. Yalnızca maddi ihtiyaçları içermeyen bu destek, karşıdaki kişinin manevi ihtiyaçlarına da duyarlı olmayı içermektedir (Daş, 2019).
5. Sosyal Beraberlik Desteği: Sosyal çevreyi oluşturan kişilerle boş zamanlarda veya etkinliklerde zaman geçirme isteği hissedilebilir. Sosyal beraberlik ile kişi başkalarıyla iletişim haline geçerek bu ihtiyacını giderebilir ve kişisel problemlerine karşı yaşayacağı endişeleri azalarak olumsuz ruh halinden uzaklaşabilir. Güçlenen olumlu duygular kişinin stresinin azalmasında yardımcı olur (Cohen ve Wills, 1985).

Çiftlerin kurmuş oldukları ailedeki sorumluluklara veya problemlere dışarıdan yapılacak bir müdahale evlilik sürecini olumsuz etkileyecektir. Anne, baba gibi kişilerden sağlanan destek ve onların yönetimi altında olma eşler arasında olması gereken desteği engeller ve oluşacak müdahaleler evlilik yaşamında mutsuzluklar yaşanmasına sebep olur. Bu sebeple her iki eş için de birbirlerini desteklemeleri, birbirlerine yetebilmeleri yaşanacak problemlerde çözüm odaklı becerilerde bulunmaları ilişkilerinin üzerinde olumlu etkiye sahip olacaktır (Çakmaklı, 2009; Akt: Türkoğlu, 2013).

Kaya (2009)'nın yaptığı araştırmaya göre eşler arasındaki desteğin artması eşleri olduğu gibi ailedeki diğer üyeleri de olumlu etkilemektedir. Eşlerin birbirini destekleyici davranışları çocuklarına karşı olan davranışlarında da kendini göstermekte, böylelikle çocukların aile üyeleriyle iletişiminin, problem çözme becerilerinin, akademik başarılarının artmasına ve olumlu aile iklimine sebep olmaktadır.

Eşler arasındaki sorumlulukların birbirine yüklenmesi ise taraflarda eleştirici, kontrol edici, hükmedici kimi zaman suçlayıcı tavırlara yol açar. Bu tür durumlar ise evlilik ilişkisinde problemlere sebep olur. Yaşanan problemler ailedeki çocukları birçok açıdan olumsuz etkilemekte ve mutsuz etmektedir. Eşler arasındaki yetersiz destek çatışmalara yol açabilir. Bu çatışmalara şahit olan çocuklar ise sosyal, duygusal alanda gördükleri zararlarla birlikte akademik yaşamda da sorunlar yaşamaktadırlar (Humphreys, 1993; Akt: Türkoğlu, 2013).

2.4. Özel Gereksinimli Birey

Özel gereksinimli birey kavramı, bireysel ve gelişimsel özellikleriyle eğitsel yeterlilikleri değerlendirildiğinde akranlarına göre anlamlı seviyede farklılık ortaya koyan bireyler için kullanılmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018). The Education for Persons with Special Educational Needs Yasası'nda (2004) özel eğitim ihtiyacının dört engellilik alanından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Bunlar fiziksel, duygusal, akıl sağlığı ve öğrenme güçlüğüdür. Belirtilen alanlar haricinde çocukta öğrenmenin farklılaşmasına sebep yaratabilecek bir durumun olabileceği ifade edilmiştir (National Council for Special Education [NCSE], 2014).

Özel gereksinimli çocuklar akranlarıyla birçok ortak özelliğe sahiptir. Bir çocuğun gelişiminde; kişilik, iletişim kurma yeteneği (sözel ve sözel olmayan), dayanıklılık ve güç, yaşamı takdir etme ve yaşamdan keyif alma ve öğrenme arzusu gibi birçok yön bulunmaktadır. Her bir çocuğun kendine özgü güçlü yanları, kişiliği ve deneyimleri vardır. Dolayısıyla belirli engeller çocukları bireysel olarak farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Bir çocuğun özel eğitim ihtiyacı bütün olarak çocuğu tanımlamamalıdır (NCSE, 2014).

Her çocuk bedensel, bilişsel, duyuşsal olarak birbirinden farklıdır. Öğrenme hızları, bedensel yapı ve işlevleri, duygusal özellikleri kendine özgüdür. Bu farklılıkların belirli sınırlar içerisinde olması onların genel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmesini sağlamaktadır. Daha büyük boyutlara ulaşan farklılıklar için ise özel eğitim hizmetleri gereklilik taşımaktadır (Kırcaali İftar, 1998).

Özel eğitim ihtiyacı bulunan bireyler Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (MEB, 2018) sınıflandırılmıştır. Yapılan çalışmanın içerisinde yer alan ailelerin çocuklarına ait özel eğitim çeşitleri aşağıda belirtilmiştir.

2.4.1. Zihinsel Yetersizlik

Zihinsel yetersizlik, uyarlanabilir işlevselliğe etki eden üç alan içindeki genel zihinsel yeteneklerde bozulmayı kapsar. Bu üç alan, kişinin günlük görevleriyle başa çıkabilmesindeki başarı düzeyini belirlemektedir.

- Kavramsal alan; dil, okuma, yazma, matematik, akıl yürütme becerileridir.
- Pratik alan; sorumluluğun, parasal yönetimin, eğlencenin, okul ve iş görevlerinin düzenlenmesini içerir.
- Sosyal alan; empati, sosyal yargılar, iletişim becerileri, arkadaşlık gibi yeteneklerin kazanılması, bunların sürdürülmesi becerilerini kapsar.

Zihinsel yetersizliğin belli bir yaşı kapsadığı söylenemez. Gelişim dönemindeki belirtilere göre uyum sağlamadaki eksiklik düzeyi ile teşhis belirlenir (American Psychiatric Association [APA], 2013).

MEB (2018) tarafından hazırlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde zihinsel yetersizlik 4 şekilde gruplandırılmıştır. Bunlar hafif, orta, ağır, çok ağır olarak adlandırılmaktadır. Zihinsel işlevler, kavramsal, sosyal, pratik uyum beceri alanları, öz bakım ve günlük yaşama dair becerilerde gösterilen sınırlılıklar düzeyi belirlemektedir.

2.4.2. Otizm Spektrum Bozukluğu

Amerikan Psikiyatri Birliğinin yayımlamış olduğu kılavuzda (DSM-5) otizm kendini iki alanda gösteren yetersizlikle tanımlanmaktadır. Bu yetersizlikler sosyal iletişim ve etkileşimde ortaya çıkan yetersizlik durumları ve sınırlı, yineleyici, kendini tekrar eden davranışlardır. OSB erken çocuklukta başlar ve yaşam boyu süregelen gelişimsel bir durumdur. Sosyal etkileşimde, hem sözlü hem de sözel olmayan iletişimde, ilgi ve etkinliklerde gösterilen sınırlılık otizmin düzeyini belirlemektedir.

MEB tarafından hazırlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2018) otizm spektrum bozukluğu olan bireyler; hafif, orta ve ağır düzeyde otizmi olan bireyler olarak 3 şekilde gruplandırılmıştır.

2.4.3. Bedensel Yetersizlik

Doğum öncesi, sırası ya da sonrası dönemde meydana gelen bir sebeple iskelet, kas ve sinir sisteminde gelişimsel veya deformasyon sonucu oluşan ve harekete bağlı fonksiyonların kaybedilmesine, toplumsal yaşama uyum sağlanmasına, günlük ihtiyaçların

karşılanmasında zorluklar yaşanmasına bedensel yetersizlik denmektedir (Cumurcu, Karlıdağ ve Han-Almı, 2012).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde bedensel yetersizliği olan birey; kas, iskelet, ve sinir sisteminde bozuklukların olması sebebiyle özel eğitime gereksinim duyan birey şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2006).

2.4.4. Özel Öğrenme Güçlüğü

Özel öğrenme güçlüğü; dilin yazılı veya sözlü anlaşılması ve kullanılabilmesi için gereken bilgiyi alma süreçlerinden bir ya da daha fazlasında meydana gelen; dinlemede, konuşmada, okumada, yazmada, hecelemede, dikkat yoğunlaştırmada ya da matematiksel işlemleri yapmadaki güçlük olarak tanımlanmıştır (MEB, 2006). Özel öğrenme güçlüğü olan bir birey normal veya üstün zekaya sahiptir. Beyindeki nörolojik bozukluk sebebiyle ise bu kişilerden beklenen performans sergilenememektedir (Deniz ve ark., 2009).

2.4.5. Birden Fazla Yetersizlik

Birden fazla yetersizliğe sahip birey, birden çok alanda kendini gösteren yetersizlik sebebiyle özel eğitime gereksinim duyan bireydir (MEB, 2006). Yazıcı (2009), birden fazla yetersizliği birçok engelin birleşiminden oluşan şemsiye bir terim olarak adlandırmış ve bu engellerin birbirinin etkisini artırabildiğini söylemiştir.

2.5. Psikolojik Yardım Alma Tutumu, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği İle İlgili Türkiye ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

2.5.1. Psikolojik Yardım Alma Tutumu ile İlgili Araştırmalar

Bu alandaki çalışmalara bakıldığında psikolojik yardım alma tutumuyla benlik saygısı ve fonksiyonel olmayan tutumlar (Temiz, 2019); psikolojik dayanıklılık (Kaya, 2019); öz şefkat ve bilişsel esneklik seviyesi (Meriç Genç, 2020); bilişsel duygu düzenleme stratejileri (Çam Karaçam ve Ötünçtemur, 2020); psikolojik yardım alma deneyimi, algılanan sosyal destek, yalnızlık (Meydan ve Pamukçu, 2013) gibi kavramların birlikte çalışıldığı görülmektedir. Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerde psikolojik yardım alma tutumuna yönelik yapılan araştırmalar ise aşağıda yer almaktadır.

Yavuz (2019), çalışmasını 2-6 yaş arasındaki otizmlı çocuk sahibi ebeveynlerle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda 2-6 yaş arasındaki otizm tanılı çocuk sahibi ebeveynlerde kaygı düzeyi ile problem çözme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Kaygı düzeyi ile psikolojik yardım arama ve psikolojik yardım arama ile problem çözme düzeyi arasındaki ilişkiler anlamlı değildir.

Bedir (2018), yaptığı çalışmada engelli çocuğa sahip annelerin duygu dışavurumu ile annelerin psikolojik yardım alma tutumu arasındaki ilişkiyi anlamayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda annelerin psikolojik yardım alma tutumunun yükselmesinin, duygu dışavurum düzeyini azalttığı bulunmuştur.

Dalkılıç (2016), yaptığı çalışmada otizmlili çocuk sahibi 100 kadın, 100 erkek olmak üzere 200 kişi ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda otizmlili çocuğu olan kişilerin evlilik doyumları cinsiyet, NGG çocuk sahibi olma durumu, psikolojik destek ihtiyacı, sürekli kaygı düzeyi, ilişkisel yılmazlık düzeyi ve psikolojik yardım alma tutumuna göre anlamlı farklılaşmıştır. Eğitim durumu, gelir düzeyine göre ise farklılaşma olmamıştır. Otizmlili çocuğu olan psikolojik yardım alma tutumunun yüksek olduğu kişilerin, psikolojik yardım alma tutumunun düşük kişilere göre evlilikteki doyumları yüksek çıkmıştır.

Yıldırım (2018), yaptığı çalışmasında otizmlili çocuk ailelerinde depresyon, kaygı, yaşam kalitesi ve psikolojik yardım alma tutumu düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 129 kadın, 45 erkekten oluşan 174 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda depresyon puanlarıyla anksiyete puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, bu iki formun yaşam kalitesi puanları ile aralarında negatif yönde anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. Katılımcıların depresyon, anksiyete, yaşam kalitesi puanlarıyla psikolojik yardım alma tutumu puanları arasında ise anlamlı ilişki çıkmamıştır.

Douma ve arkadaşları (2006), çalışmalarında 10-18 yaş aralığında sınırda ve orta düzeyde zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin duygusal veya davranışsal sorunlar için profesyonel yardım arama süreçlerini incelemişlerdir. Araştırmaya 522 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynlerin, çocuklarının duygusal sorunlarını anlama oranları %68,8'i çok iyi-iyi, %27,9'u ne iyi ne kötü, %3,3'ü kötü-çok kötü şeklinde; davranış sorunları için ise %67,3 çok iyi-iyi, %28,8 ne iyi ne kötü, %3,9 ise kötü-çok kötü olarak ortaya çıkmıştır. Sorun algılayan ebeveynlerin %70,6'sı yardıma ihtiyaç duymasına rağmen ebeveynlerin %55,2'sinin daha sonra profesyonel yardım aldığını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin, çocuklarında anksiyete ve depresyon sorunları olduğunda, olumsuz yaşam olayları yaşadıklarında ve çocuklarında duygusal veya davranışsal sorunlar algıladığında daha sık yardım aradıkları ortaya çıkmıştır.

Werner ve arkadaşları (2019), yaptıkları çalışmada zihinsel engelli ve birden fazla tanısı olan bireylerin ebeveynlerinin yardım aramasında damgalanma ve kolaylaştırıcı

faktörlerin rollerini incelemişlerdir. Çalışmaya 195 ebeveyn katılmıştır. Çalışma sonucunda düşük aile damgasının, hizmetler hakkında bilgi ve yardım aramada önceki deneyim gibi daha yüksek kişisel kolaylaştırıcı faktörlerle ilişkili olduğu bu durumun da yardım arama davranışını arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Mohamadi ve arkadaşları (2019), yaptıkları çalışmada otizmlı çocukların bakım verenlerinde yardım arama davranışı, sosyal karşılaştırmalar ve damgalanma arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Bu doğrultuda araştırmaya otizmlı çocuğa bakan 141 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda otizmlı çocukların bakıcılarının yardım arama davranışı arttıkça grubun bildirdiği damgalanma miktarı ve sosyal karşılaştırmaların az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Özel gereksinimli çocukların ailelerinde psikolojik yardım alma tutumuna ilişkin çalışmalarda, ailelerin öncelikli olarak problemleri kendileri veya yakın çevredeki kişilerle çözmeye çalıştıkları, profesyonel yardıma başvurunun akla gelen ilk seçenek olmadığı görülmüştür. Ailelerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının artması ile evlilik doyumunun, damgalanma miktarının ve sosyal karşılaştırmaların azaldığı araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Psikolojik yardım alma tutumunun; depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesi gibi değişkenlerle arasında anlamlı ilişki ortaya çıkmadığı görülmüştür.

2.5.2. Psikolojik Sağlık ile İlgili Araştırmalar

Psikolojik sağlık kavramı literatürde birçok kavramla birlikte araştırılmıştır. Bunlardan bazıları yaşam doyumu (Uz Baş ve Yurdabakan, 2017; Toprak, 2014); önemli yaşam olayları yaşama durumu, algılanan sosyal destek, okul bağlılığı, cinsiyet (Turgut ve Eraslan Çapan, 2017; Önder ve Gülay, 2008); öz anlayış (Bolat, 2013; Uysal, 2019); yalnızlık (Alver ve Kılıç, 2017); çocukluk çağı travmaları (Aydın, 2018; Çetin, 2020); başa çıkma tarzları ve bağlanma tarzları (Aydoğdu, 2013); ebeveyn tutumu (Algünerhan, 2017; Çalışkan, 2020); duygusal zeka ve umut düzeyi (Aydın, 2010; Özer, 2013); sosyal bağlılık ve aidiyet duygusu (Arslan, 2015)'dur. Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerde psikolojik sağlığa yönelik yapılan araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

Kurumeşe (2021), yaptığı çalışmada zihinsel engelli bireye sahip annelerin umutsuzluk düzeyleri ve psikolojik sağlık düzeylerini belirlemeyi amaçlamış ve aralarındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya Antalya ili Manavgat ilçesinde bulunan 175 anne katılmıştır. Araştırma sonucunda zihinsel engel tanılı çocuk sahibi annelerde, umutsuzluk düzeyi ve psikolojik sağlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, devlet desteği alıp-almama ve

ebeveyn çalışma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, psikolojik sağlık düzeyinin motivasyon alt boyutunda eğitim, gelir düzeyi ve anne-baba akrabalığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Annelerin eğitim seviyeleri arttıkça motivasyon kaybı seviyelerinin olumsuz yönde arttığı ve psikolojik sağlık düzeylerinin olumlu yönde arttığı saptanmıştır. Annelerin gelirleri arttıkça umutsuzluk düzeyleri ve psikolojik sağlık düzeylerinin olumlu yönde arttığı görülmüştür. Genel olarak zihinsel engelli çocuğa sahip annelerin motivasyon, umut ve gelecek beklentileri alt boyutları seviyeleri arttıkça umutsuzluk ve psikolojik sağlık düzeylerinin de artış gösterdiği bulunmuştur.

Ülgüt (2019), otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocuklara sahip ana babalarda benlik algısı, evlilik uyumu ve psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya otizmlili çocuk sahibi 28 anne baba ile NGG çocuk sahibi 52 anne baba olmak üzere toplam 80 kişi katılmıştır. Çalışma sonucunda; NGG çocuk sahibi anne babalarda benlik algısı ile psikolojik sağlık düzeyi OSB'li çocuğa sahip anne ve babaların ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

Çiçek Gümüş (2020), yaptığı çalışmada ÖG çocuğa sahip anne babalara Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli girişimler uygulamıştır. Bu uygulamanın psikolojik sağlık, depresyon, anksiyete, stres düzeyi ile bakım yükü değişkenlerine etkisinin belirlenmesini amaçlamıştır. Çalışmaya ÖG çocuğa sahip 60 ebeveyn katılmıştır. Kabul ve Kararlılık Terapisi Temelli girişimler sonucunda ÖG çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik sağlık durumlarının arttığı görülmüştür. Psikolojik katılık, depresyon, anksiyete, stres ve bakım yükü düzeylerinde düşüş gözlenmiştir.

Engin (2019), yaptığı çalışmada özel eğitim ihtiyacı olan çocuğa sahip annelerin psikolojik iyi oluş, psikolojik sağlık, bilinçli farkındalık düzeylerinin belirlenmesini, aynı zamanda annelerin psikolojik iyi oluşlarında psikolojik sağlık ve bilinçli farkındalığın etkisinin ortaya koyulmasını amaçlamıştır. Çalışmaya özel gereksinimli çocuğu olan 206 anne katılım göstermiştir. Çalışma sonucunda özel gereksinimli çocuk annelerinde psikolojik sağlık ve bilinçli farkındalığın psikolojik iyi oluş üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. Elde edilen bir başka sonuca göre gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların psikolojik sağlık durumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri de yüksek çıkmıştır.

Sarıçam (2015), yaptığı çalışmada zihinsel yetersizlik tanılı çocuk ebeveynlerinde ve normal çocuğu olan ebeveynlerde psikolojik sağlık düzeylerini karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmaya zihinsel yetersizlik tanılı çocuğu olan 90, normal çocuk sahibi 90

eanne baba katılmıştır. Araştırma sonuçlarında zihinsel yetersizlik tanılı çocuk sahibi ebeveynlerde psikolojik sağlamlık düzeyi, normal çocuğa sahip ebeveynlere göre daha düşük çıkmıştır.

Kara (2019), zihinsel yetersizliğe sahip çocukların annelerinin psikolojik sağlamlık ve baba katılımı ilişkisinin belirlenmesi amacıyla 3-6 yaş arası zihinsel özel gereksinimi olan 120 çocuğun ailesi ile görüşmüştür. Araştırma sonucunda annelerin psikolojik sağlamlık düzeyi ve babaların katılım puanları ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Annelerde yüksek psikolojik sağlamlık, babalarda orta düzeyde katılım olduğu, anne psikolojik sağlamlığı ile baba katılımı arasında zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkan (2017), yaptığı çalışmada işitme engeli olan çocukların annelerinin streslerini ve stres düzeylerini yordayan değişkenleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda psikolojik sağlamlık ile annelerin stres düzeyi arasındaki ilişki negatif yönlü çıkmıştır. Ayrıca annelerde psikolojik sağlamlık düzeyleri azaldıkça anne çocuk etkileşiminin bozulma oranında artışlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eroğlu, Arıcı Özcan ve Peker (2015), çalışmalarında ÖG çocuğu olan annelerle, NGG çocuk annelerinin psikolojik sağlamlık, iyilik hali ve mutluluk düzeylerini karşılaştırmışlardır. Araştırmaya 86 ÖG çocuğa sahip, 86 tane de NGG çocuk sahibi toplam 172 anne katılmıştır. Çalışma sonucunda, ÖG çocuğu olan annelerde psikolojik sağlamlık, mutluluk, iyilik hali puanları, NGG çocuk annelerinin psikolojik sağlamlık, mutluluk, iyilik hali puanlarına göre düşüktür.

Mccue (2011), yaptığı çalışmada hafif düzey zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan gelir düzeyi düşük Afrika Kökenli Amerikalı anne babaların psikolojik sağlamlığını, yaşam deneyimlerini ortaya koymak bunlarla bir teori oluşturmak istemiştir. Bu doğrultuda on iki bireysel görüşme dört tane de aile grubu görüşmesi yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde gerekçeli teori metodolojisi kullanılmıştır. Çalışma grubundaki aileler paylaşılan inançlar, iletişim tarzı ve yaşanan olumsuzluklara yüklenilen anlamlandırma durumlarına göre teorinin oluşmasına katkı sağlamışlardır. Üç boyutu bulunan teorinin içeriği; kapsayıcı inançlar, işbirlikçi iletişim ile olumlu anlam vermeden oluşmaktadır. Teoriyle aile yapısının nasıl olması gerektiğine dair inançlar, iletişimsel yaklaşımlar, olumsuz durumları yeniden çerçeveleme yaklaşımları ailelerin sonuçları bakımından açıklanmıştır.

Kaur (2015), araştırmasında zihinsel engel tanılı bireyin bulunduğu ailelerde psikolojik sağlamlığı incelemiştir. Buna göre zihinsel engelli çocuğu olan ailelerde çocuğun

yetiştirilmesinde sorunlar yaşandığı ve bu sorunlara çözüm olarak ise ailelerin desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu ailelerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yükselmesi için ise sosyal aidiyet duygusu, kabullenilmişlik hissi ve çocuklarının da toplum içerisinde NGG çocuklara benzer şekilde görülmesinin etkili olabileceğini öne sürmektedir.

Bitsika, Sharpley ve Bell (2013), yaptıkları çalışmada otizm tanılı çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik sağlamlık düzeyinin stres, kaygı ve depresyon üzerindeki etkini incelemişlerdir. Araştırmaya otizm tanılı çocuğa sahip 73 anne ve 35 baba katılmıştır. Araştırmaya göre annelerin kaygı ve depresyon düzeylerinin babalara göre daha fazla olduğu ve psikolojik sağlamlık düzeyinin artmasının stres, kaygı ve depresyon gelişimine karşı koruyucu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerde psikolojik sağlamlık ile ilgili araştırmaların bir çoğu normal gelişim gösteren çocukların aileleri ile karşılaştırılma yapılmasına dayalıdır. Bu araştırmalarda çıkan ortak sonuç ise özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha düşük olmasıdır. Yapılan çalışmalarda ailelere sağlanan sosyal veya psikolojik destek ile ailelerin psikolojik sağlamlık düzeyini artırıcı bir etki sağlandığı görülmektedir.

2.5.3. Eş Desteği ile İlgili Araştırmalar

Literatürde eş desteğine yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında evlilikte problem çözme becerisi (Turan, 2015); evlilik doyumu (Çağ, 2011; Kabasakal ve Soylu, 2016); babalık rolü algısı (Türkoğlu, 2013) ve eş desteğinin evli bireylerde çeşitli demografik değişkenler (Günsel, 2013) açısından incelendiği çalışmaların yer aldığı görülmüştür. Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerde eş desteğine yönelik çalışmalara ise aşağıda yer verilmiştir.

Akkaya (2021), yaptığı çalışmada ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin COVID-19 sürecinde algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisini araştırmıştır ve demografik değişkenlere göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Araştırmaya özel gereksinimli çocuğa sahip evli ve gönüllü 150 ebeveyn katılmıştır. Araştırma sonucuna göre Eş Destek Ölçeği ile Eş Tükenmişlik Ölçeği aralarında negatif yönlü orta ilişki bulunmaktadır.

Karaman (2019)'ın yaptığı çalışmaya ÖG çocuk sahibi 209, NGG çocuk sahibi 181 ebeveyn olmak üzere toplam 390 ebeveyn katılmıştır. Yapılan çalışmada amaç bu iki grup arasında algılanan eş destek düzeyi ile evlilik doyumu düzeyinin karşılaştırılmasıdır. Araştırma sonucunda NGG çocuk sahibi ebeveynlerde algılanan eş destek ve evlilik doyumu düzeyi, özel gereksinimli çocuğa sahip olanlardan yüksek bulunmuştur. Her iki grupta da

ebeveynlerin algıladıkları eş destek düzeyinin artması evlilik doyumlarının da artmış olduğunu göstermiştir.

Güzeloğlu (2019)'nın yaptığı çalışmada ÖG çocuk sahibi 327 ebeveyn bulunmaktadır. Bu ebeveynlerde eş desteği ile aile yaşam kalitesinin stres ve umutsuzluk düzeylerini yordama durumu incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre anne babaların aile yaşam kalitesi, stres ve umutsuzluk üzerine anlamlı bir yordayıcıdır. Eş desteğinin ise stres ve umutsuzluk düzeyini yordamadığı ortaya çıkmıştır.

Gülbaktı (2017), yaptığı çalışmada özel eğitim gereksinimi olan çocuklarının saldırganlık düzeyi ve annelerin eşlerinden gördükleri destek düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda annelerin yaşları arttıkça algılanan eş destek düzeyinin düştüğü, babalarda yaş arttıkça annelerin eş destek düzeyinde düşüş yaşandığı, özel gereksinimli çocuklarda saldırganlığın artmasıyla annelerin algıladıkları eş destek düzeyinde düşüş olduğu bulunmuştur.

Bristol, Gallagher ve Schopler (1988), yaptıkları çalışmada gelişimsel yetersizlik ya da NGG çocuğu olan anne babaların evlilik uyumu, aile yaşamındaki aksaklıklar ve gözlenen ebeveyn davranışlarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda gelişimsel yetersizlik gösteren çocuğa sahip babaların, NGG babalara göre daha az sorumluluk üstlendiği görülmüştür. Bir başka sonuca göre ise anne ve babalara göre ebeveynlik kalitesini belirleyen en önemli durumun eşlerin birbirine olan desteği olduğu ortaya çıkmıştır.

Perlowski (2017)'ın yaptığı çalışmada özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algılanan iş esnekliği ve algılanan eş desteklerinin evlilik doyumlarına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre iş esnekliği ve evlilik doyumları arasında ilişki görülmemiştir. Algılanan iş esnekliğiyle eş desteği arasında, algılanan eş desteği ile de evlilik doyumu arasında pozitif korelasyon ortaya çıkmıştır.

Holloway, Domínguez-Pareto, Cohen ve Kupperman (2014), yaptıkları çalışmada zihinsel engelli çocuk sahibi ailelerin yaşam kalitesi incelemişlerdir. Çalışmada zihinsel yetersizlik tanıılı çocuk sahibi 145 anne yer almıştır. Araştırma sonucuna göre anneler, eşlerinin engelli çocuklarıyla ilgili daha fazla bilgiye sahip olduklarında ve sorumlulukların eşler arasında eşit bir şekilde dağıldığı durumlarda yaşam kalitelerinin daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir.

Wieland ve Baker (2010)'ın yaptıkları çalışmada zihinsel yetersizlik tanıılı çocuğu bulunan ve bulunmayan ailelerle çalışmışlardır. Çocuğa ait problem davranışların evlilik

kalitesi ve eş destek düzeyine etkisi incelenmiştir. Çalışmaya engelli çocuğa sahip olan ve olmayan 132 aile katılmıştır. 6-8 yaş aralığında zihinsel engel tanısına sahip çocuklu ailelerin evlilik kalitesi anlamlı olarak farklı bulunmuştur. Eş destek düzeyinde ise farklılık ortaya çıkmamıştır. Aynı zamanda evlilik kalitesinin zihinsel engel tanısı olmayan çocukların problem davranışlarında etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Brobst, Clopton ve Hendrick (2009) yaptıkları araştırmada otizm tanılı 25, NGG çocuk sahibi 20 ebeveyn çiftini stres ve ilişki doyumu değişkenlerine göre karşılaştırmıştır. Çalışma sonucunda otizmlı çocuğu olan ebeveynlerde ilişki doyumunun daha düşük olduğu ve stresle daha fazla karşılaştıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın bir başka sonuca göre ise karşılaştırılan çiftlerde eş desteği, eşler arasındaki saygı ve bağlılık konularında anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Özel gereksinimli çocukların ailelerinde eş desteğine yönelik çalışmaların evlilik doyumu, aile yaşam kalitesi ve evlilik uyumu üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Eş desteğinin artması ile birlikte evlilik doyumu, aile yaşam kalitesi ve evlilik uyumunun da arttığı ortaya çıkan sonuçlardandır. Çalışmalarda dikkat çeken noktalardan biri annelerin eş desteğinde daha aktif olduklarıdır. Özellikle çocuklarla ilgili sorumluluklar konusunda anneler eşlerinden daha fazla destek beklemektedir.

Literatür incelendiğinde psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve eş desteğinin birlikte yer aldığı çalışmalara rastlanmamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Yapılan araştırmada ÖG çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının, psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ilişkisini belirlemek ve bunların demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeliyle değişkenlerin aralarındaki farklılık düzeyi belirlenir (Karasar, 2011).

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Çalışmanın evreni Türkiye’de bulunan özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerdir. Çalışma grubuna çalışmaya katılmayı kabul eden gönüllü kişiler katılmıştır. Ulaşılabilir örneklem yöntemi ile örneklem belirlenmiştir. Ulaşılabilir örneklem yöntemi nitel araştırmalarda kullanılan, hız ve pratiklik sağlayan bir örneklem yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Çalışma grubunda yer alan özel gereksinimli çocuğu olan gönüllü ebeveynlere ölçeklerin bir kısmı basılı olarak dağıtılmış, bir kısmı ise Google Forms formatına aktararak online olarak doldurmaları istenmiştir. 2021 Ocak ve Mayıs ayları arasında veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada amaca uygun olarak hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği - Kısa Form (PYAİTÖ-KF), Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (YPSÖ) ve Eş Destek Ölçeği (EDÖ) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılan kişilerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi, bir işte çalışma durumu, gelir düzeyi, evlilik yılı, başka kardeş olup olmaması, eşin sosyal medya kullanım durumu, özel gereksinimli çocuğunun cinsiyeti, yaşı, tanısı ve önceden bir uzmandan (psikolog/psikiyatrist) psikolojik yardım alma durumunun öğrenilmesi amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır.

3.3.2. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği

Ölçeğin kısaltılmış versiyonu kullanılmıştır. Fischer ve Farina (1995) tarafından ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinalindeki hali 29 maddeden oluşurken (Fischer ve Farina, 1970) kısaltılmış versiyonu 10 maddeden oluşmaktadır (Akt: Topkaya, 2011). Ölçeğin maddeleri 4'lü derecelendirme tarzında olup "Katılıyorum (3) ile Katılmıyorum (0)" arasında cevaplanmaktadır. Ölçekte yer alan 2, 8, 9 ve 10. Maddelerde puanlama ters şekildedir. Ölçek sonucunda alınan en yüksek puan 27'dir ve alınan puan arttıkça psikolojik yardım alma tutumunun da olumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Ölçeğin uyarlamasına dair çalışmalar Topkaya (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin maddelerinin çevirisi ve geçerlik, güvenirlik çalışmaları aynı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği'nin güvenirliğine ilişkin çalışmalarda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .76, yapısal güvenirlik için değerlendirilen McDonald Omega değeri .76 şeklinde sonuçlanmıştır. Ölçekte yer alan dokuz maddeye ilişkin madde toplam test korelasyonları 0,30 ile 0,55 arasındadır. Sonuç olarak, Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği'nin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumu değerlendirebilecek maddeler içerdiği ve yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğu görülmüştür.

3.3.3. Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Ölçeğe ait geçerlik ve güvenirlik Arslan (2015) tarafından yapılmıştır. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (Arslan, 2015; Ungar ve Liebenberg, 2011) doğrultusunda Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (YPSÖ) oluşturulmuştur. Ölçme aracı ilişkisel kaynaklar, bireysel kaynaklar, kültürel ve bağlamsal kaynaklar, ailesel kaynaklar olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li derecelendirme tarzında olup "Beni tamamen tanımlıyor(5) ile Beni hiç tanımlamıyor(1)" aralığında cevaplanmaktadır. Puanda yükselme psikolojik sağlamlık düzeyinin yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .94'tür.

3.3.4. Eş Destek Ölçeği

Ölçek, Yıldırım (2004)'ın geliştirmiş olduğu bir ölçektir. Ölçek 27 sorudan oluşmaktadır. 3'lü derecelendirme tarzında olup "Bana uygun(3), Bana kısmen uygun(2), bana uygun değil(1)" seçenekleri arasından cevaplanmaktadır. 10, 20 ve 24. maddeler ters puanlanıp ölçek sonucunda en yüksek 81, en düşük 27 puan alınabilmektedir. Eş Destek Ölçeğinin güvenirliğine ilişkin çalışma iki şekilde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle Cronbach

Alfa katsayısı .95'tir. Sonrasında ise, test-tekrar test güvenirlik katsayısı .89 olarak sonuçlanmıştır (Yıldırım, 2004).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma için toplanan verilerin analizi SPSS 22 programı ile gerçekleştirilmiştir. Analizlerden önce normallik varsayımları q-q plot grafiklerinin yorumlanması ile kontrol edilmiştir. Q-Q plot grafiğinde normallik için noktalara bakılmaktadır. Noktalar çizgi üzerinde ya da çizgiye yakınlaşmış bir şekilde ise dağılımın normal olduğu söylenmektedir (Can, 2019). Ölçekteki verilerin dağılımı lineer (doğrusal) olması nedeniyle seri normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple parametrik testlerin uygulanması sağlanmıştır. İki bağımsız grup arasındaki farklılık bağımsız örneklem t-testi, üç ve üzeri grup arasındaki farklılık tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmada kullanılan Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği, Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Eş Destek Ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu doğrultuda Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeğinin güvenirlik analizinde α (Cronbach Alpha) katsayısının 0,694, Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin güvenirlik analizinde α (Cronbach Alpha) katsayısının 0.947, Eş Destek Ölçeğinin güvenirlik analizinde α (Cronbach Alpha) katsayısının 0.973 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğe araçları geçerli ve güvenilir özellik göstermektedir.

3.6. Araştırmacının Rolü

Çalışma verilerinin toplanması öncesinde uygulama için gerekli etik kurulu onayı alınmıştır. Sonrasında araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştiren araştırmacılar ile iletişime geçilmiş gerekli izinler alınmıştır. Katılımcıların bir kısmına ölçek bataryası yüz yüze olacak şekilde dağıtılmış, bir kısmına ise Google Forms aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu süreçte katılımcılara etik kurallar hakkında bilgi verilmiş; kimlik bilgilerine yer verilmeyeceğinden ve bilgilerin gizli kalacağından bahsedilerek, çalışmaya katılımın gönüllülük esaslı olduğu anlatılmıştır. Çalışmanın gerçekleştirilmesi sırasında araştırmacının rolü, tezin yazımı ve verilerin toplanması süreçlerinde etik ilkelere uygun, üniversitenin tez yazım kuralları çerçevesinde araştırmayı gerçekleştirmek olmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Katılımcıların bilgilerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları ve çalışmanın istatistik analizini sonucunda elde edilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir. Betimsel istatistik sonuçlarının ardından özel gereksinimli çocuk sahibi ailelerin psikolojik yardım alma tutumları, psikolojik sağlamlık düzeyleri ve eş destek düzeyleri ile ebeveynlerin demografik bilgileri arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Son olarak ise psikolojik yardım alma tutumu ile psikolojik sağlamlık düzeyi ve eş destek düzeyi arasında incelenen korelasyon sonucuna dair bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Betimsel İstatistikler

Tablo 1

Araştırmadaki özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin ve çocukların demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistikler

Betimleyici İstatistikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	202	90,6
Erkek	21	9,4
Yaş		
20-25	7	3,1
26-30	27	12,1
31-35	62	27,8
36-40	29	13,0
41 ve Üzeri	98	43,9
Medeni Durum		
Evli	213	95,5
Boşanmış	10	4,5
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	7	3,1
Okur-yazar	8	3,6
İlkokul	66	29,6
Ortaokul	37	16,6
Lise	42	18,8
Ön Lisans/Lisans	51	22,9
Lisansüstü	12	5,4
Çalışma Durum		
Evet	44	19,7
Hayır	179	80,3
Ailenin Gelir Düzeyi		
Düşük	44	19,7

Orta	170	76,2
Yüksek	9	4,0
Evlilik Yılı		
0-5 yıl	18	8,1
6-10 yıl	43	19,3
11-15 yıl	60	26,9
16-20 yıl	44	19,7
21 yıl ve üzeri	58	26,0
Kardeş Olma Durumu		
Var	186	83,4
Yok	37	16,6
Eşin Sosyal Medya Kullanım Durumu		
Evet	174	78,0
Hayır	49	22,0
Sosyal Medya Kullanım Saati (günlük)		
0-1 Saat	57	26,0
2-3 Saat	80	35,9
4 Saat ve Üzeri	37	16,6
Özel Gereksinimli Çocuğun Cinsiyeti		
Erkek	150	67,3
Kız	73	32,7
Özel Gereksinimli Çocuğun Yaşı		
0-6 Yaş	72	32,3
7-12 Yaş	86	38,6
13-17 Yaş	37	16,6
18 Yaş ve Üzeri	28	12,6
Özel Gereksinimli Çocuğun Tanısı		
Bedensel Yetersizlik	7	3,1
Birden Fazla Tanı	26	11,7
Diğer	14	6,3
Otizm Spektrum Bozukluğu	75	33,6
Özel Öğrenme Güçlüğü	26	11,7
Zihinsel Yetersizlik	75	33,6
Daha Önce Bir Uzmardan (Psikolog/Psikiyatrist) Psikolojik Yardım Alma Durumu		
Evet	79	35,4
Hayır	144	64,6

Araştırmaya katılan ebeveynlerin 202'si (%90,6) kadın, 21'i (%9,4) erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Ankete giren katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında 7'sinin (%3,1) 20-25 arasında, 27'sinin (%12,1) 26-30 arasında, 62'sinin (%27,8) 31-35 arasında, 29'unun (%13) 36-40 arasında ve 98'inin (%43,9) 41 ve üzeri yaş aralığındadır. Katılımcılara ait medeni durum bilgilerinde, 213'ünün (%95,5) evli ve 10'unun (%4,5) boşanmış olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim seviyesine bakıldığında 7'sinin (%3,1) okuryazar olmadığı, 8'inin (%3,6) okur-yazar, 66'sının (%29,6) ilkokul, 37'sinin (%16,6) ortaokul, 42'sinin (%18,8) lise, 51'inin (%22,9) ön lisans/lisans ve 12'sinin (%5,4) lisansüstü

mezuniyet derecesinde olduğu görülmektedir. Kişilerin herhangi bir işte çalışma durumları incelendiğinde, 44'ünün (%19,7) evet ve 179'unun (%80,3) hayır dediği görülmektedir. Katılımcıların ailelerine ilişkin gelir düzeyleri incelendiğinde, 44'ünün (%19,7) düşük, 170'inin (%76,2) orta ve 9'unun (%4) yüksek gelirli olduğu görülmektedir. Katılımcıların evlilik yılları incelendiğinde, 18'inin (%8,1) 0-5 yıl, 43'ünün (%19,3) 6-10 yıl, 60'ının (%26,9) 11-15 yıl, 44'ünün (%19,7) 16-20 yıl ve 58'inin (%26) 21 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Ankete katılan kişilerin özel gereksinimli çocuğunun başka bir kardeşi olma durumları incelendiğinde, 186'sının (%83,4) kardeşi olduğu ve 37'sinin (%16,6) kardeşi olmadığı görülmektedir. Eşin sosyal medya kullanım durumu incelendiğinde, 174'ünün (%78) evet, 49'unun (%22) hayır dediği görülmüştür. Sosyal medya kullanan kişilerin günlük ortalama zaman geçirme sürelerine bakıldığında, 57'sinin (%26) 0-1 saat, 80'inin (%35,9) 2-3 saat, 37'sinin (%16,6) 4 saat üzeri sosyal medyada zaman geçirdiği görülürken 49'unun (%21,5) sosyal medya kullanmadığı görülmüştür. Özel gereksinimli çocuğun cinsiyet dağılımına bakıldığında 150'sinin (%67,3) erkek ve 73'ünün (%32,7) kız olduğu görülmektedir. Özel gereksinimli çocukların yaş aralıkları incelendiğinde, 72'sinin (%32,3) 0-6 yaş arasında, 86'sının (%38,6) 7-12 yaş arasında, 37'sinin (%16,6) 13-17 yaş ve 28'inin (%12,6) 18 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Özel eğitim gereksinimli çocuğa konulan tanı dağılımları incelendiğinde, 7'sinin (%3,1) bedensel yetersizlik, 75'inin (%33,6) otizm spektrum bozukluğu, 26'sının (%11,7) özel öğrenme güçlüğü, 75'inin (%33,6) zihinsel yetersizlik, 26'sının (%11,7) birden fazla tanı ve 14'ünün (%6,3) diğer tanı gruplarında yer aldığı görülmektedir. Kişilerin daha önce bir uzmandan (psikolog/psikiyatrist) kendisi için psikolojik yardım alma durumları incelendiğinde 79'unun (%35,4) evet ve 144'ünün (%64,6) hayır dediği görülmektedir.

4.2. Araştırma Problemine ve Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Tablo 2

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Kadın	202	25,01	3,88	-2.929	.004**
	Erkek	21	27,62	3,86		
Psikolojik Sağlamlık	Kadın	202	83,34	15,01	-1.947	.053
	Erkek	21	89,95	12,56		
İlişkisel Kaynaklar	Kadın	202	22,94	5,10		

	Erkek	21	24,52	4,70	-1.362	.175
Bireysel Kaynaklar	Kadın	202	20,14	3,65		
	Erkek	21	22,14	2,51	-2.441	.015*
Kültürel Kaynaklar	Kadın	202	20,40	4,04		
	Erkek	21	22,19	3,24	-1.962	.051
Ailesel Kaynaklar	Kadın	202	19,85	4,89		
	Erkek	21	21,09	3,78	-1.128	.261
Eş Destek	Kadın	202	62,05	15,97		
	Erkek	21	67,76	15,76	-1.560	.120
Duygusal Destek	Kadın	202	20,93	5,75		
	Erkek	21	22,66	5,77	-1.310	.191
Takdir Etme Desteği	Kadın	202	18,23	4,88		
	Erkek	21	19,76	4,99	-1.364	.174
Sosyal İlgi Desteği	Kadın	202	6,62	2,00		
	Erkek	21	7,23	2,02	-1.333	.184
Maddi Yardım Desteği	Kadın	202	16,26	4,14		
	Erkek	21	18,09	3,78	-1.941	.053

**** $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı * $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı**

Tablo 2’de görüldüğü üzere psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ($t_{(221)} = -2.929$; $p < 0.01$) ölçeğinin cinsiyete bakılarak yapılmış bağımsız örneklem t testi analizi sonucuna göre grupların arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı sonuçlanmıştır. Bu fark nedeni incelendiğinde erkeklerin ($\bar{x} = 27,62 \pm 3,86$) ortalama puanlarının kadınlara ($\bar{x} = 25,01 \pm 3,88$) göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Diğer bir deyişle erkeklerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutum eğilimlerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşın psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçeklerinden alınan puanlarda cinsiyet bazında istatistiki açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Her ne kadar psikolojik sağlamlık ana ölçeği bazında gruplar arasındaki fark yeteri kadar anlamlı olmasa da bireysel kaynaklar alt boyutu bazında cinsiyet bazında bir ayrışma olduğu görülmüştür ($t_{(221)} = -2.441$; $p < 0.05$). Bu etki incelendiğinde, erkeklerin bireysel kaynaklar konusunda psikolojik sağlamlıklarının kadınlara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Yaş	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	20-30	34	24,94	3,99	.704	.551
	31-35	62	24,77	3,75		
	36-40	29	25,82	3,23		
	41 ve üzeri	98	25,50	4,25		
Psikolojik Sağlamlık	20-30	34	83,55	13,54	.663	.576
	31-35	62	83,87	16,81		
	36-40	29	87,51	8,88		
	41 ve üzeri	98	83,11	15,50		
İlişkisel Kaynaklar	20-30	34	22,55	5,13	.276	.843
	31-35	62	23,14	5,52		
	36-40	29	23,72	4,06		
	41 ve üzeri	98	23,05	5,09		
Bireysel Kaynaklar	20-30	34	19,76	3,00	.729	.536
	31-35	62	20,03	4,12		
	36-40	29	20,58	2,36		
	41 ve üzeri	98	20,65	3,74		
Kültürel Kaynaklar	20-30	34	20,91	3,22	1.735	.161
	31-35	62	20,80	3,99		
	36-40	29	21,72	2,72		
	41 ve üzeri	98	19,95	4,48		
Ailesel Kaynaklar	20-30	34	20,32	4,75	1.413	.240
	31-35	62	19,88	5,27		
	36-40	29	21,48	2,78		
	41 ve üzeri	98	19,44	4,95		
Eş Destek	20-30	34	63,32	16,08	1.194	.313
	31-35	62	60,59	16,48		
	36-40	29	67,27	15,86		
	41 ve üzeri	98	62,21	15,66		
Duygusal Destek	20-30	34	21,23	6,00	.722	.540
	31-35	62	20,62	5,90		
	36-40	29	22,48	5,72		
	41 ve üzeri	98	20,93	5,64		
Takdir Etme Desteği	20-30	34	18,61	4,98	1.731	.161
	31-35	62	17,59	4,98		
	36-40	29	20,06	4,75		
	41 ve üzeri	98	18,28	4,80		
Sosyal İlgi Desteği	20-30	34	6,79	1,82	1.678	.173
	31-35	62	6,46	2,11		
	36-40	29	7,41	1,80		
	41 ve üzeri	98	6,56	2,04		
Maddi Yardım Desteği	20-30	34	16,67	3,96	.808	.490
	31-35	62	15,90	4,27		
	36-40	29	17,31	4,25		
	41 ve üzeri	98	16,42	4,09		

Tablo 3 ile psikolojik yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçeklerinin yaşa göre yapılmış tek yönlü varyans analizinde gruplar arası farkın istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlanmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kişilerin yaşlarına göre psikolojik

yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ile eşlerinden gördükleri destek konusunda gruplar arasında ayrışma olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 4

Eş Desteğinin Medeni Duruma Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Eş Destek	Evli	213	63,79	15,19	5.528	.000**
	Boşanmış	10	36,90	10,68		
Duygusal Destek	Evli	213	21,54	5,44	5.759	.000**
	Boşanmış	10	11,50	3,95		
Takdir Etme Desteği	Evli	213	18,65	4,76	4.399	.001**
	Boşanmış	10	12,50	4,30		
Sosyal İlgi Desteği	Evli	213	6,84	1,90	10.818	.000**
	Boşanmış	10	3,30	,94		
Maddi Yardım Desteği	Evli	213	16,75	3,92	8.179	.000**
	Boşanmış	10	9,60	2,63		

***p<0.01 önem düzeyinde anlamlı*

Tablo 4'te açıklanan eş destek ölçeğinin medeni duruma göre yapılmış bağımsız örneklem t testi analizi ile gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur ($t_{(221)}=5.528$; $p<0.01$). Bu fark duygusal destek ($t_{(221)}=5.759$; $p<0.01$), takdir etme desteği ($t_{(221)}=4.399$; $p<0.01$), sosyal ilgi desteği ($t_{(221)}=10.818$; $p<0.01$) ve maddi yardım desteği ($t_{(221)}=8.179$; $p<0.01$) alt boyutlarında da etkisini göstermiştir. Bu farkın etkisi ana ve alt boyutlar bazında incelendiğinde, evli olan kişilerin boşanmış olan kişilere göre eşlerinden gördükleri desteğin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	26,06	3,39	1.417	.219
	İlkokul	66	24,51	4,72		
	Ortaokul	37	26,08	3,02		
	Lise	42	24,64	4,10		

Psikolojik Sağlamlık	Ön Lisans/Lisans	51	25,60	3,34		
	Lisansüstü	12	26,41	3,84		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	85,93	19,04		
	İlkokul	66	83,07	14,81	.627	.680
	Ortaokul	37	85,72	14,01		
İlişkisel Kaynaklar	Lise	42	85,47	14,61		
	Ön Lisans/Lisans	51	81,47	14,61		
	Lisansüstü	12	86,25	15,76		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	23,86	5,98		
	İlkokul	66	22,60	5,48	.401	.848
Bireysel Kaynaklar	Ortaokul	37	23,32	4,90		
	Lise	42	23,61	4,60		
	Ön Lisans/Lisans	51	22,70	4,94		
	Lisansüstü	12	23,83	4,87		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	20,40	4,67		
Kültürel Kaynaklar	İlkokul	66	19,60	3,44	1.333	.251
	Ortaokul	37	20,43	3,07		
	Lise	42	21,19	3,21		
	Ön Lisans/Lisans	51	20,19	4,05		
	Lisansüstü	12	21,58	3,42		
Ailesel Kaynaklar	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	21,86	4,35		
	İlkokul	66	20,86	3,61	2.206	.055
	Ortaokul	37	21,56	2,85		
	Lise	42	20,64	4,08		
	Ön Lisans/Lisans	51	19,17	4,46		
Eş Destek	Lisansüstü	12	19,91	5,17		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	19,80	5,42		
	İlkokul	66	20,00	4,37	.301	.912
	Ortaokul	37	20,40	5,37		
	Lise	42	20,02	5,51		
Duygusal Destek	Ön Lisans/Lisans	51	19,39	4,48		
	Lisansüstü	12	20,91	3,82		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	55,73	17,48		
	İlkokul	66	66,66	13,86	2.179	.058
	Ortaokul	37	64,97	15,57		
	Lise	42	60,04	15,77		
	Ön Lisans/Lisans	51	59,66	16,75		
	Lisansüstü	12	62,75	20,04		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	19,00	6,54		
	İlkokul	66	22,36	5,15	1.734	.128
	Ortaokul	37	22,08	5,54		
	Lise	42	20,21	5,67		

Takdir Etme Desteği	Ön Lisans/Lisans	51	20,19	6,01	2.401	.038*
	Lisansüstü	12	20,66	7,01		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	16,93	5,14		
	İlkokul	66	19,78	4,33		
	Ortaokul	37	18,97	4,95		
	Lise	42	17,64	4,55		
Sosyal İlgili Desteği	Ön Lisans/Lisans	51	17,11	5,14	2.442	.035*
	Lisansüstü	12	18,50	6,08		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	5,53	2,23		
	İlkokul	66	7,16	1,79		
	Ortaokul	37	7,00	1,87		
	Lise	42	6,28	2,02		
Maddi Yardım Desteği	Ön Lisans/Lisans	51	6,47	2,06	1.946	.088
	Lisansüstü	12	6,75	2,45		
	Okur-Yazar/Okur-Yazar Değil	15	14,26	4,47		
	İlkokul	66	17,34	3,68		
	Ortaokul	37	16,91	3,93		
	Lise	42	15,90	4,18		
	Ön Lisans/Lisans	51	15,88	4,37		
	Lisansüstü	12	16,83	4,80		

* $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 5'te görüldüğü gibi psikolojik yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçeklerinin eğitim düzeyine göre yapılan tek yönlü varyans analizinde gruplar arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı çıkmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 6

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Çalışma Durum	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Evet	44	26,45	3,68	2.268	.024*
	Hayır	179	24,96	3,96		
Psikolojik Sağlamlık	Evet	44	85,45	14,24	.740	.460
	Hayır	179	83,59	15,07		
İlişkisel Kaynaklar	Evet	44	23,54	4,82	.663	.508
	Hayır	179	22,97	5,14		
Bireysel Kaynaklar	Evet	44	21,18	3,26	1.745	.082
	Hayır	179	20,12	3,65		
Kültürel Kaynaklar	Evet	44	20,54	4,32	-.044	.965
	Hayır	179	20,57	3,93		
Ailesel Kaynaklar	Evet	44	20,18	4,30		

Eş Destek	Hayır	179	19,91	4,93	.327	.744
	Evet	44	63,36	17,57		
	Hayır	179	62,40	15,64	.356	.722
Duygusal Destek	Evet	44	21,27	6,24		
	Hayır	179	21,05	5,66	.223	.824
	Evet	44	18,54	5,37		
Takdir Etme Desteği	Hayır	179	18,33	4,79	.254	.799
	Evet	44	6,84	2,01		
	Hayır	179	6,64	2,01	.585	.559
Sosyal İlgi Desteği	Evet	44	16,70	4,53		
	Hayır	179	16,36	4,05	.481	.631

* $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 6 sonucunda psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ölçeğinin herhangi bir işte çalışma durumuna göre yapılmış bağımsız örneklem t testi analizinde gruplar arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmıştır ($t_{(221)}=2.268$; $p < 0.05$). Farkın etkisi incelendiğinde, çalışan bireylerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutum puanlarının ($\bar{x}=26,45 \pm 3,68$) çalışmayan kişilere ($\bar{x}=24,96 \pm 3,96$) göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçekleri bazında gruplar arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 7

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Gelir Düzeyi	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Düşük	44	24,06	5,20		
	Orta	170	25,50	3,44	2.705	.069
	Yüksek	9	26,33	5,04		
Psikolojik Sağlamlık	Düşük	44	80,13	17,35		
	Orta	170	84,48	14,19	3.194	.043*
	Yüksek	9	92,77	10,63		
İlişkisel Kaynaklar	Düşük	44	21,97	5,66		
	Orta	170	23,17	4,89	3.838	.023*
	Yüksek	9	27,00	3,64		
Bireysel Kaynaklar	Düşük	44	19,02	4,29		
	Orta	170	20,51	3,34	6.567	.002**
	Yüksek	9	23,33	2,06		
Kültürel Kaynaklar	Düşük	44	20,31	4,19		
	Orta	170	20,62	3,93	.107	.898
	Yüksek	9	20,66	4,76		

Ailesel Kaynaklar	Düşük	44	18,81	5,44	2.063	.130
	Orta	170	20,17	4,68		
	Yüksek	9	21,77	2,99		
Eş Destek	Düşük	44	58,63	17,26	1.690	.187
	Orta	170	63,53	15,22		
	Yüksek	9	64,11	22,48		
Duygusal Destek	Düşük	44	19,65	6,40	1.783	.171
	Orta	170	21,48	5,41		
	Yüksek	9	20,77	8,37		
Takdir Etme Desteği	Düşük	44	18,04	5,09	.315	.730
	Orta	170	18,40	4,80		
	Yüksek	9	19,44	6,18		
Sosyal İlgi Desteği	Düşük	44	5,95	2,17	3.704	.026*
	Orta	170	6,87	1,88		
	Yüksek	9	6,66	2,82		
Maddi Yardım Desteği	Düşük	44	14,97	4,42	3.522	.031*
	Orta	170	16,77	3,94		
	Yüksek	9	17,22	5,33		

****p<0.01 önem düzeyinde anlamlı *p<0.05 önem düzeyinde anlamlı**

Tablo 7’de psikolojik sağlamlık ölçeğinin gelir düzeyine göre yapılmış tek yönlü varyans analizinde gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı görülmektedir ($F_{2,220}=3.194$; $p<0.05$). Bu fark aynı şekilde ilişkisel kaynaklar ($F_{2,220}=3.838$; $p<0.05$) ve bireysel kaynaklar ($F_{2,220}=6.567$; $p<0.01$) alt boyutlarında da etkisini göstermiştir. Kişilerin gelir düzeyleri yükseldikçe psikolojik sağlamlıklarının arttığı görülmüştür. Bu etki ilişkisel ve bireysel kaynaklar alt boyutlarında da benzer sonuçları vermiştir. Diğer yandan psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve eş destek ölçekleri bazında gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 8

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Evlilik Yılına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Evlilik Yılı	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	0-5 Yıl	18	25,72	4,73	2.685	.032*
	6-10 Yıl	43	25,34	3,75		
	11-15 Yıl	60	25,26	2,81		
	16-20 Yıl	44	23,70	4,43		
	21 Yıl ve Üzeri	58	26,20	4,22		
Psikolojik Sağlamlık	0-5 Yıl	18	79,27	15,55	1.631	.168
	6-10 Yıl	43	87,88	16,05		
	11-15 Yıl	60	84,76	14,51		
	16-20 Yıl	44	81,20	14,13		

İlişkisel Kaynaklar	21 Yıl ve Üzeri	58	83,77	14,43	1.618	.171
	0-5 Yıl	18	20,83	5,45		
	6-10 Yıl	43	24,20	5,01		
	11-15 Yıl	60	23,13	5,06		
	16-20 Yıl	44	22,50	4,80		
Bireysel Kaynaklar	21 Yıl ve Üzeri	58	23,36	5,12	1.047	.384
	0-5 Yıl	18	19,50	3,43		
	6-10 Yıl	43	20,90	3,85		
	11-15 Yıl	60	20,18	3,61		
	16-20 Yıl	44	19,75	3,43		
Kültürel Kaynaklar	21 Yıl ve Üzeri	58	20,77	3,55	1.761	.138
	0-5 Yıl	18	19,33	4,88		
	6-10 Yıl	43	21,55	3,62		
	11-15 Yıl	60	21,01	3,26		
	16-20 Yıl	44	20,43	4,24		
Ailesel Kaynaklar	21 Yıl ve Üzeri	58	19,86	4,36	1.927	.107
	0-5 Yıl	18	19,61	4,60		
	6-10 Yıl	43	21,20	5,14		
	11-15 Yıl	60	20,43	4,62		
	16-20 Yıl	44	18,52	5,10		
Eş Destek	21 Yıl ve Üzeri	58	19,77	4,40	.344	.848
	0-5 Yıl	18	60,16	16,86		
	6-10 Yıl	43	62,53	17,58		
	11-15 Yıl	60	62,71	15,25		
	16-20 Yıl	44	61,22	15,13		
Duygusal Destek	21 Yıl ve Üzeri	58	64,29	16,28	.278	.892
	0-5 Yıl	18	20,61	6,48		
	6-10 Yıl	43	20,86	6,42		
	11-15 Yıl	60	21,08	5,49		
	16-20 Yıl	44	20,70	5,30		
Takdir Etme Desteği	21 Yıl ve Üzeri	58	21,74	5,79	.586	.673
	0-5 Yıl	18	17,00	4,49		
	6-10 Yıl	43	18,25	5,31		
	11-15 Yıl	60	18,38	4,96		
	16-20 Yıl	44	18,2	4,38		
Sosyal İlgi Desteği	21 Yıl ve Üzeri	58	18,9	5,07	.536	.709
	0-5 Yıl	18	6,5	2,00		
	6-10 Yıl	43	6,6	2,24		
	11-15 Yıl	60	6,8	1,80		
	16-20 Yıl	44	6,3	2,05		
Maddi Yardım Desteği	21 Yıl ve Üzeri	58	6,81	2,04	.334	.855
	0-5 Yıl	18	16,00	4,47		
	6-10 Yıl	43	16,72	4,30		
	11-15 Yıl	60	16,40	3,91		
	16-20 Yıl	44	15,95	4,33		
	21 Yıl ve Üzeri	58	16,75	4,09		

* $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 8’de psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ölçeğinin evlilik yılına göre

yapılmış tek yönlü varyans analizinde gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmıştır ($F_{4,218}=2.685$; $p<0.05$). Bu farkın etkisi incelendiğinde, grup içinde 0-5 yıl, 6-10 ve 11-15 yıl evli bireyler benzer puanlara sahipken özellikle 16-20 yıl evliliğe sahip kişilerin grup içinde psikolojik yardım alma tutumları en düşüktür. Bunu 0-5 yıl, 6-10 ve 11-15 yıl evli bireyler izlemiştir. 21 yıl ve üzeri evli bireylerin psikolojik yardım alma tutumları en yüksek düzeyde seyretmektedir. Diğer yandan psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçekleri bazında gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 9

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olmasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Kardeş Olma Durumu	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Evet	186	25,16	3,98	-.753	.452
	Hayır	37	25,70	3,79		
Psikolojik Sağlamlık	Evet	186	84,87	14,33	2.065	.040*
	Hayır	37	79,37	16,95		
İlişkisel Kaynaklar	Evet	186	23,27	4,98	1.217	.225
	Hayır	37	22,16	5,52		
Bireysel Kaynaklar	Evet	186	20,43	3,54	.921	.358
	Hayır	37	19,83	3,89		
Kültürel Kaynaklar	Evet	186	21,00	3,71	3.164	.003**
	Hayır	37	18,40	4,70		
Ailesel Kaynaklar	Evet	186	20,16	4,58	1.381	.169
	Hayır	37	18,97	5,80		
Eş Destek	Evet	186	63,23	15,89	1.351	.178
	Hayır	37	59,35	16,39		
Duygusal Destek	Evet	186	21,29	5,72	1.113	.267
	Hayır	37	20,13	5,96		
Takdir Etme Desteği	Evet	186	18,63	4,86	1.807	.072
	Hayır	37	17,05	4,94		
Sosyal İlgi Desteği	Evet	186	6,74	1,99	1.093	.276
	Hayır	37	6,35	2,11		
Maddi Yardım Desteği	Evet	186	16,55	4,13	1.003	.317
	Hayır	37	15,81	4,17		

** $p<0.01$ önem düzeyinde anlamlı * $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 9’da psikolojik sağlamlık ölçeğinin özel gereksinimli çocuğun kardeşi olma durumuna göre yapılan bağımsız örneklem t testi analizinde gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı sonuçlanmıştır ($t_{(221)}=2.065$; $p<0.05$). Çıkan fark kültürel kaynaklar ($t_{(221)}=3.164$; $p<0.01$) alt boyutunda da etkisini göstermiştir. Ana ve alt boyut bazında özel

gereksinimli çocuğun başka kardeşi olma durumlarında kişilerin psikolojik sağlamlıklarının başka kardeş olmayan ailelere göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer yandan psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve eş destek ölçek puanlarının özel gereksinimli çocuğun kardeşinin olmasına göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık ortaya çıkmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 10

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olması Durumunda Özel Gereksinimli Çocuğun Eğitim, Bakım, İhtiyaçlarının Karşıllanması Gibi Süreçlerine Destek Olmasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Özel Gereksinim Destek	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Evet	116	25,11	4,19	-.240	.811
	Hayır	70	25,25	3,64		
Psikolojik Sağlamlık	Evet	116	86,02	14,34	1.412	.160
	Hayır	70	82,97	14,20		
İlişkisel Kaynaklar	Evet	116	23,75	4,88	1.685	.094
	Hayır	70	22,48	5,06		
Bireysel Kaynaklar	Evet	116	20,45	3,64	.106	.916
	Hayır	70	20,40	3,39		
Kültürel Kaynaklar	Evet	116	21,20	3,62	.977	.330
	Hayır	70	20,65	3,85		
Ailesel Kaynaklar	Evet	116	20,61	4,54	1.716	.088
	Hayır	70	19,42	4,57		
Eş Destek	Evet	116	65,50	15,16	2.537	.012*
	Hayır	70	59,48	16,46		
Duygusal Destek	Evet	116	22,24	5,29	2.977	.003**
	Hayır	70	19,71	6,09		
Takdir Etme Desteği	Evet	116	19,25	4,79	2.259	.025*
	Hayır	70	17,61	4,82		
Sosyal İlgi Desteği	Evet	116	7,00	1,93	2.250	.026*
	Hayır	70	6,32	2,03		
Maddi Yardım Desteği	Evet	116	17,00	3,92	1.884	.061
	Hayır	70	15,82	4,40		

** $p<0.01$ önem düzeyinde anlamlı * $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 10'da eş destek ölçeğinin özel gereksinimli çocuğun başka kardeşi olması durumunda özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlerine destek olmasına göre yapılmış bağımsız örneklem t testi analizinde gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmıştır ($t_{(221)}=2.537$; $p<0.05$). Bu fark duygusal destek ($t_{(221)}=2.977$; $p<0.01$), takdir etme desteği ($t_{(221)}=2.259$; $p<0.05$) ve sosyal ilgi desteği

($t_{(221)}=2.250$; $p<0.05$) alt boyutları bazında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Bu kapsamda başka kardeş olan ve özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlere destek olma durumlarında kişinin eşinden daha çok destek gördüğü gözlemlenmiştir. Diğer yandan psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve psikolojik sağlamlık ölçekleri bazında gruplar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 11

Eş Desteğinin Eşin Sosyal Medya Kullanımına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Eş Sosyal Medya Kullanımı	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Eş Destek	Evet	174	61,97	15,74		
	Hayır	49	64,79	16,89	-1.092	.276
Duygusal Destek	Evet	174	20,91	5,70		
	Hayır	49	21,75	6,02	-.901	.368
Takdir Etme Desteği	Evet	174	18,17	4,83		
	Hayır	49	19,10	5,12	-1.174	.242
Sosyal İlgi Desteği	Evet	174	6,61	1,98		
	Hayır	49	6,91	2,11	-.931	.353
Maddi Yardım Desteği	Evet	174	16,27	4,09		
	Hayır	49	17,02	4,29	-1.120	.264

Yukarıdaki Tablo 11’de görüldüğü gibi eş destek ölçeğinin eşin sosyal medya kullanımına göre yapılmış bağımsız örneklem t testi sonucuyla gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 12

Eş Desteğinin Eşin Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Eşin Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Eş Destek	0-1 Saat	57	65,56	14,53		
	2-3 Saat	80	60,61	16,47	2.224	.111
	4 Saat ve Üzeri	37	59,70	15,42		
Duygusal Destek	0-1 Saat	57	22,12	5,28		
	2-3 Saat	80	20,53	5,89	2.001	.138
	4 Saat ve Üzeri	37	19,97	5,72		
Takdir Etme Desteği	0-1 Saat	57	19,22	4,37		
	2-3 Saat	80	17,77	5,02	2.008	.137

Sosyal İlgi Desteği	4 Saat ve Üzeri	37	17,51	4,97	1.723	.182
	0-1 Saat	57	7,01	1,86		
	2-3 Saat	80	6,47	2,07		
Maddi Yardım Desteği	4 Saat ve Üzeri	37	6,35	1,93	2.200	.114
	0-1 Saat	57	17,20	3,83		
	2-3 Saat	80	15,82	4,36		
	4 Saat ve Üzeri	37	15,86	3,72		

Yukarıdaki Tablo 12’de görüldüğü gibi eş destek ölçeğinin eşin sosyal medya kullanım süresine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 13

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Çocuk Cinsiyeti	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Kız	73	25,12	3,67	-.348	.728
	Erkek	150	25,32	4,08		
Psikolojik Sağlamlık	Kız	73	84,57	13,66	.427	.670
	Erkek	150	83,66	15,50		
İlişkisel Kaynaklar	Kız	73	23,58	4,65	1.024	.307
	Erkek	150	22,84	5,27		
Bireysel Kaynaklar	Kız	73	20,05	3,40	-.813	.417
	Erkek	150	20,47	3,69		
Kültürel Kaynaklar	Kız	73	20,50	3,81	-.163	.871
	Erkek	150	20,60	4,10		
Ailesel Kaynaklar	Kız	73	20,42	4,42	.987	.325
	Erkek	150	19,74	4,98		
Eş Destek	Kız	73	64,19	15,53	1.041	.299
	Erkek	150	61,81	16,22		
Duygusal Destek	Kız	73	21,73	5,50	1.158	.248
	Erkek	150	20,78	5,88		
Takdir Etme Desteği	Kız	73	19,06	4,71	1.474	.142
	Erkek	150	18,04	4,96		
Sosyal İlgi Desteği	Kız	73	6,84	1,99	.867	.387
	Erkek	150	6,60	2,02		
Maddi Yardım Desteği	Kız	73	16,53	4,19	.249	.804
	Erkek	150	16,38	4,13		

Yukarıdaki Tablo 13’te psikolojik yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçeklerinin özel gereksinimli çocuğun cinsiyetine göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda gruplar arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Başka bir deyişle özel gereksinimli çocuğun cinsiyetinin ebeveynlerinin psikolojik

yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve eş destek puanlarında ayırt edici bir farklılık yaratmadığı görülmüştür.

Tablo 14

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Özel Gereksinimli Çocuğun Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	0-6 Yaş	72	25,08	3,66	1.545	.204
	7-12 Yaş	86	25,03	4,08		
	13-17 Yaş	37	24,97	4,41		
	18 Yaş ve Üzeri	28	26,75	3,41		
Psikolojik Sağlamlık	0-6 Yaş	72	83,52	14,53	.309	.819
	7-12 Yaş	86	84,79	16,68		
	13-17 Yaş	37	82,21	13,33		
	18 Yaş ve Üzeri	28	84,85	12,20		
İlişkisel Kaynaklar	0-6 Yaş	72	22,29	5,33	1.319	.269
	7-12 Yaş	86	23,23	5,46		
	13-17 Yaş	37	23,27	4,31		
	18 Yaş ve Üzeri	28	24,46	3,84		
Bireysel Kaynaklar	0-6 Yaş	72	19,84	3,43	1.818	.145
	7-12 Yaş	86	20,40	4,04		
	13-17 Yaş	37	20,10	3,40		
	18 Yaş ve Üzeri	28	21,67	2,49		
Kültürel Kaynaklar	0-6 Yaş	72	20,91	3,55	2.382	.070
	7-12 Yaş	86	20,86	4,07		
	13-17 Yaş	37	20,62	4,17		
	18 Yaş ve Üzeri	28	18,71	4,35		
Ailesel Kaynaklar	0-6 Yaş	72	20,47	4,55	2.056	.107
	7-12 Yaş	86	20,29	4,97		
	13-17 Yaş	37	18,21	5,02		
	18 Yaş ve Üzeri	28	20,00	4,37		
Eş Destek	0-6 Yaş	72	63,30	16,32	.423	.737
	7-12 Yaş	86	61,08	16,29		
	13-17 Yaş	37	63,81	14,72		
	18 Yaş ve Üzeri	28	63,78	16,41		
Duygusal Destek	0-6 Yaş	72	21,44	5,88	.751	.523
	7-12 Yaş	86	20,40	5,94		
	13-17 Yaş	37	21,91	4,87		
	18 Yaş ve Üzeri	28	21,25	6,08		
Takdir Etme Desteği	0-6 Yaş	72	18,31	5,07	.196	.899
	7-12 Yaş	86	18,15	5,01		
	13-17 Yaş	37	18,62	4,65		
	18 Yaş ve Üzeri	28	18,89	4,62		

Sosyal İlgı Desteği	0-6 Yaş	72	6,87	1,94	.541	.655
	7-12 Yaş	86	6,47	2,09		
	13-17 Yaş	37	6,70	1,97		
	18 Yaş ve Üzeri	28	6,78	2,02		
Maddi Yardım Desteği	0-6 Yaş	72	16,66	4,11	.433	.729
	7-12 Yaş	86	16,04	4,18		
	13-17 Yaş	37	16,56	4,08		
	18 Yaş ve Üzeri	28	16,85	4,27		

Yukarıdaki Tablo 14’te psikolojik yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçeklerinin özel gereksinimli çocuğun yaşına göre yapılmış tek yönlü varyans analizinde gruplar arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Diğer bir deyişle, özel gereksinimli çocuğun yaşının, kişilerin psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve eşlerinden gördükleri destekleri üzerinde ayırt edici bir etki yaratmadığı görülmüştür.

Tablo 15

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Tanısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Tanı	N	$\bar{x}$	ss	F	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Bedensel Yetersizlik	7	26,14	1,34	2.247	.051
	Birden Fazla Tanı	26	23,19	5,87		
	Diğer	14	25,42	1,82		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	26,05	3,21		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	24,76	3,58		
	Zihinsel Yetersizlik	75	25,22	4,18		
Psikolojik Sağlamlık	Bedensel Yetersizlik	7	86,00	20,83	1.189	.316
	Birden Fazla Tanı	26	83,15	16,22		
	Diğer	14	91,07	10,08		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	81,76	13,59		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	82,65	17,62		
	Zihinsel Yetersizlik	75	85,38	14,71		
İlişkisel Kaynaklar	Bedensel Yetersizlik	7	23,42	6,90	.942	.455
	Birden Fazla Tanı	26	22,96	5,36		
	Diğer	14	25,64	3,52		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	22,48	4,78		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	23,26	6,03		
	Zihinsel Yetersizlik	75	23,17	4,97		
Bireysel Kaynaklar	Bedensel Yetersizlik	7	19,28	5,49	.550	.738
	Birden Fazla Tanı	26	20,07	3,41		
	Diğer	14	21,50	2,87		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	20,50	3,23		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	19,88	4,65		
	Zihinsel Yetersizlik	75	20,29	3,57		

Kültürel Kaynaklar	Bedensel Yetersizlik	7	20,85	4,74	3.606	.004 **
	Birden Fazla Tanı	26	20,84	4,37		
	Diğer	14	21,78	2,93		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	19,13	4,16		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	20,46	4,15		
Ailesel Kaynaklar	Zihinsel Yetersizlik	75	21,69	3,38	1.366	.238
	Bedensel Yetersizlik	7	22,42	5,15		
	Birden Fazla Tanı	26	19,26	5,02		
	Diğer	14	22,14	2,53		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	19,64	4,87		
Eş Destek	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	19,03	5,10	1.791	.116
	Zihinsel Yetersizlik	75	20,22	4,79		
	Bedensel Yetersizlik	7	61,57	20,88		
	Birden Fazla Tanı	26	66,50	12,79		
	Diğer	14	71,00	15,26		
Duygusal Destek	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	61,12	15,98	1.546	.177
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	57,46	16,74		
	Zihinsel Yetersizlik	75	63,01	16,01		
	Bedensel Yetersizlik	7	20,71	7,82		
	Birden Fazla Tanı	26	22,57	4,64		
Takdir Etme Desteği	Diğer	14	23,35	5,32	1.251	.286
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	20,37	5,88		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	19,42	6,17		
	Zihinsel Yetersizlik	75	21,50	5,62		
	Bedensel Yetersizlik	7	17,85	6,69		
Sosyal İlgi Desteği	Birden Fazla Tanı	26	19,42	4,18	2.190	.056
	Diğer	14	20,85	4,52		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	18,00	4,86		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	17,46	4,83		
	Zihinsel Yetersizlik	75	18,29	5,02		
Maddi Yardım Desteği	Bedensel Yetersizlik	7	6,71	2,13	2.346	.042 *
	Birden Fazla Tanı	26	7,07	1,71		
	Diğer	14	8,00	1,70		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	6,49	2,04		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	6,00	2,03		
	Zihinsel Yetersizlik	75	6,72	2,03		
	Bedensel Yetersizlik	7	16,28	4,71		
	Birden Fazla Tanı	26	17,42	3,47		
	Diğer	14	18,78	4,07		
	Otizm Spektrum Bozukluğu	75	16,25	4,01		
	Özel Öğrenme Güçlüğü	26	14,57	4,39		
	Zihinsel Yetersizlik	75	16,49	4,17		

Yukarıdaki Tablo 15’te psikolojik yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve eş destek ölçeklerinde özel gereksinimli çocuğun sahip olduğu tanıya göre yapılmış tek yönlü varyans analizinde gruplar arasında fark istatistiki olarak anlamlı olmadığı

görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 16

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Kişinin Daha Önce Psikolojik Yardım Almasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	Psikolojik Yardım Alma	N	$\bar{x}$	ss	t	p
Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum	Evet	79	25,30	3,310	.145	.885
	Hayır	144	25,22	4,271		
Psikolojik Sağlamlık	Evet	79	85,17	14,98	.900	.369
	Hayır	144	83,29	14,86		
İlişkisel Kaynaklar	Evet	79	23,68	5,20	1.295	.197
	Hayır	144	22,76	4,99		
Bireysel Kaynaklar	Evet	79	21,00	3,65	2.052	.041*
	Hayır	144	19,97	3,53		
Kültürel Kaynaklar	Evet	79	20,59	4,04	.070	.944
	Hayır	144	20,55	3,99		
Ailesel Kaynaklar	Evet	79	19,89	5,14	-.160	.873
	Hayır	144	20,00	4,63		
Eş Destek	Evet	79	58,26	16,97	-3.044	.003**
	Hayır	144	64,96	14,98		
Duygusal Destek	Evet	79	19,78	6,10	-2.549	.011*
	Hayır	144	21,81	5,46		
Takdir Etme Desteği	Evet	79	16,97	5,14	-3.231	.001**
	Hayır	144	19,14	4,59		
Sosyal İlgi Desteği	Evet	79	6,20	2,20	-2.535	.012*
	Hayır	144	6,94	1,85		
Maddi Yardım Desteği	Evet	79	15,30	4,35	-3.077	.002**
	Hayır	144	17,05	3,90		

** $p<0.01$ önem düzeyinde anlamlı * $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı

Tablo 16’da eş destek ölçeğinin kişinin daha önce psikolojik yardım alma durumuna göre yapılmış bağımsız örneklem t testi analizinde gruplar arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmıştır ($t_{(221)}=-3.0447$; $p<0.01$). Fark duygusal destek ($t_{(221)}=-2.549$; $p<0.05$), takdir etme desteği ($t_{(221)}=-3.231$; $p<0.01$), sosyal ilgi desteği ($t_{(221)}=-2.535$; $p<0.05$) ve maddi yardım desteği ($t_{(221)}=-3.077$; $p<0.01$) alt boyutları bazında da istatistiki açıdan anlamlı fark göstermiştir. Bu kapsamda daha önce psikolojik yardım almayan kişilerin eşlerinden gördükleri desteğin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve psikolojik sağlamlık bazında gruplar bazındaki puanların birbirine çok yakın olması nedeniyle istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmamıştır.

Tablo 17

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum (PYAİT), Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1 PYAİT		-.17*.13	.20**	.12	.13*	-.15*	-.17*	-.13*	-.13	-.11	
2 Psikolojik Sağlamlık		-	.90**	.85**	.80**	.84**	.28**	.24**	.32**	.26**	.24**
3 İlişkisel Kaynaklar			-	.77**	.61**	.64**	.22**	.18**	.28**	.21**	.16*
4 Bireysel Kaynaklar				-	.58**	.59**	.20**	.17*	.24**	.17*	.17**
5 Kültürel/Bağlamsal Kaynaklar					-	.58**	.19**	.16*	.21**	.15*	.17*
6 Ailesel Kaynaklar						-	.32**	.28**	.33**	.34**	.28**
7 Eş Destek							-	.97**	.95**	.93**	.94**
8 Duygusal Destek								-	.89**	.88**	.88**
9 Takdir Etme Desteği									-	.84**	.84**
10 Sosyal İlgi Desteği										-	.87**
11 Maddi Yardım Desteği											-
** $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı PYAİT:psikolojik yardım almaya ilişkin tutum											
* $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı											

Tablo 17’de, Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum (PYAİT), Psikolojik Sağlamlık ve Eş Destek Durumları arasındaki ilişki korelasyon analizi kapsamında incelenmiştir. Psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve psikolojik sağlamlık arasında çok düşük düzeyde pozitif yönlü ($r=.17$, $p<.05$), Psikolojik yardım alma tutumları ile eş destek arasında çok düşük düzeyde negatif yönlü ($r=-.17$, $p<.05$) ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, kişilerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumları arttıkça psikolojik sağlamlıklarında %17 oranında artış olduğu ancak eşlerinden gördükleri destekte %17 oranında azalış olduğu görülmektedir. Kişilerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarındaki artış yönlü eğilim eşlerinden gördükleri desteği %17 oranında azaltıcı yönde etki yapmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

5.1.1. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilen bulgular ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara bakmadan önce kadın ve erkek katılımcı sayılarının bilinmesi bulguların değerlendirilmesi için önem taşımaktadır. Araştırmaya 202 kadın, 21 erkek katılmıştır. Erkek katılımcı sayısının düşük olmasının literatürden farklı sonuçlar ortaya çıkmasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucuna göre ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Erkeklerin psikolojik yardım alma tutumu eğilimleri kadınlara göre daha yüksektir. Bu sonuç literatürdeki diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır. Yıldırım (2018)'ın otizm spektrum bozukluğu tanılı çocuğu olan ebeveynlerle yaptığı araştırmada kadınlardaki psikolojik yardım alma tutumunun erkeklerden fazla çıktığı bulunmuştur.

ÖG çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik sağlamlık düzeyi ve cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Her ne kadar psikolojik sağlamlık ana ölçeği bazında gruplar arasındaki fark yeteri kadar anlamlı olmasa da bireysel kaynaklar alt boyutu bazında cinsiyet bazında bir ayrışma olduğu görülmüştür. Bu etki incelendiğinde, erkeklerin bireysel kaynaklar konusunda psikolojik sağlamlıklarının kadınlara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Kahvecioğlu (2016) yaptığı araştırmada özel yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerde kadınların psikolojik sağlamlıklarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerle yapılan çalışma sonucunda da cinsiyet ve psikolojik sağlamlık arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir (Kurumeşe, 2021).

ÖG çocuk sahibi ebeveynlerde eş desteği ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir. Bu sonuca benzer şekilde Akkaya (2021), ÖG çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı çalışmada algılanan eş desteği ve cinsiyet arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgusundan farklı olarak ise özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerle yapılan eş destek çalışmalarında; Güzelöğlu (2019), erkeklerin kadınlardan daha fazla eş desteği algıladıklarını, Karaman (2019) da eş destek ölçeği duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği alt boyutlarının sonuçlarında erkeklerin kadınlara göre daha fazla eş desteği

algıladığı ortaya çıkmıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerde genel olarak çocuğun sorumluluğu annede olmaktadır (Danış, 2002; Arıcıoğlu ve Gültekin, 2017). Bu sorumluluk ile beraber kadınların daha düşük düzeyde eş desteği algıladıkları sonucuna ulaşılabilir. Çalışmada farklılığın ortaya çıkmamasının katılımcı sayısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.1.2. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırmada yer alan ölçekler bazında yaşa göre gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı çıkmamıştır. Yani kişilerin yaşlarına göre psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve eşlerinden gördükleri destekler konusunda gruplar içinde ayrışma olmadığı ortaya çıkmıştır. Yavuz (2019) da 2-6 yaş arasında otizmlı çocuk sahibi ebeveynlerin yaşı ve psikolojik yardım alma tutumu arasında anlamlı farklılık tespit etmemiştir.

Çalışma sonucuyla benzer şekilde özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerle yapılan çalışmalarda ebeveynin yaşı ve psikolojik sağlamlığı arasında anlamlı farklılaşma bulunmayan araştırmalar yer almaktadır (Bildirici, 2014; Kara, 2019; Akandere, 2021; Kurumeşe, 2021).

Gülbaktı (2017), Güzeloğlu (2019) ve Karaman (2019) da yaptıkları çalışmalarında ÖG çocuk sahibi anne babaların algıladıkları eş desteğiyle yaş değişkeni arasında çalışma sonucuna benzer şekilde anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir. Akkaya (2021) ise ÖG çocuğa sahip aileler yaptığı çalışmasında 30 yaş ve altındakiler ile 31-40 yaşları arasında olanların puan ortalamasının 41 yaş ve üstü olanlara göre anlamlı şekilde daha büyük olduğunu tespit etmiştir.

5.1.3. Eş Desteğinin Medeni Duruma Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Çalışma sonucunda algılanan eş desteği ve medeni durum arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Evlilerin boşanmış olan kişilere göre eşlerinden gördükleri desteğin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Literatürde eş desteğine yönelik çalışmaların evli bireylerle yapıldığı gözlenmiş ve araştırma sonucuna benzer veya farklı çalışmalara ulaşılammıştır.

5.1.4. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Eğitim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırmada, belirtilen değişkenler ile eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılaşma

bulunmamıştır. Yıldırım (2018)'ın otizm tanısı almış çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı çalışmasında da araştırma sonucuyla benzer şekilde eğitim durumu ve yardım alma tutumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Bozkurt (2019)'un otizm spektrum bozukluğu tanılı çocuğa sahip ebeveynlerle, Kara (2019)'nın ise zihinsel özel gereksinimi olan çocukların aileleriyle yaptığı çalışmalarda psikolojik sağlık ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken bu sonuçlarla çelişen araştırma bulguları da literatürde yer almaktadır. Bildirici (2014), Demirel (2021) ve Kurumeşe (2021)'nin yaptığı araştırma bulgularına göre eğitim durumu arttıkça ebeveynlerin psikolojik sağlamlığı artmaktadır.

Çalışma sonucu ile benzer şekilde ÖG çocuk sahibi ebeveynlerde eş desteği ile eğitim durumu arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Gülbaktı, 2017; Güzeloğlu, 2019; Karaman, 2019; Demirel, 2021).

5.1.5. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlık ve Eş Desteğinin Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Çalışma sonucunda psikolojik yardım alma tutumu ile herhangi bir işte çalışma durumu arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Ulaşılan sonuç ile paralellik göstermeyecek şekilde Yıldırım (2018), çalışmasında otizm spektrum bozukluğu tanılı çocuğa sahip ebeveynlerde psikolojik yardım alma tutumuyla çalışma durumu arasında anlamlı fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Psikolojik sağlık ve eş destek ölçekleri bazında gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Araştırma sonucuna benzer şekilde Bozkurt (2019)'un otizm spektrum bozukluğu tanısına sahip çocuğu olan ailelerle yaptığı çalışmada psikolojik sağlık ile çalışma durumu arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bildirici (2014) ve Kurumeşe (2021)'nin de ÖG çocuğa sahip ailelerle yaptıkları çalışmalarda psikolojik sağlık ile çalışma durumu arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Çalışma sonucuyla benzerlik gösterecek şekilde Gülbaktı (2017), ÖG çocukların aileleri ile yaptığı çalışmada eş desteği ile çalışma durumu arasında anlamlı fark bulamamıştır.

5.1.6. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlık ve Eş Desteğinin Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucunda psikolojik yardım alma tutumu ile gelir düzeyi arasında istatistiki açıdan anlamlı fark çıkmamıştır. Çalışma sonucuna benzer şekilde otizm spektrum

bozukluğu tanımlı çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumuyla gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmayan çalışmalar yer almaktadır (Yıldırım, 2018; Yavuz, 2019).

Çalışma sonucunda psikolojik sağlamlık ile gelir düzeyi arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda kişilerin gelir düzeyleri yükseldikçe psikolojik sağlamlıklarının arttığı görülmüştür. Bu bulgulara şekilde Bildirici (2014), özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı çalışmada gelir düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılığın arttığı, Kurumeşe (2021), gelir düzeyi iyi olanların düşük olanlara göre psikolojik sağlamlıklarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucundan farklı olarak ise Bozkurt (2019), otizm spektrum bozukluğu tanımlı çocukların ebeveynleri ile yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlık ve gelir düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmadığını belirtmiştir.

Çalışmada eş desteği ve gelir düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışma bulgusuna benzer şekilde Gülbaktı (2017) ve Güzeloğlu (2019) ÖG çocuk sahibi ailelerle yaptıkları çalışmalarında eş desteği ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir. Araştırma bulgusundan farklı olarak ise Karaman (2019), özel gereksinimli çocuk sahibi ebeveynlerden orta ve üst ekonomik düzeyde olanların düşük gelir düzeyindekilere kıyasla daha fazla duygusal ve sosyal ilgi desteği algıladıkları tespit edilmiştir. Akkaya (2021) da ÖG çocuk sahibi ebeveynlerin gelir düzeyi arttıkça algıladıkları eş desteğinin arttığını tespit etmiştir.

5.1.7. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Evlilik Yılına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucunda psikolojik yardım alma tutumuyla evlilik yılı arasında anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. 0-5 yıl, 6-10 ve 11-15 yıl evli bireyler benzer puanlara sahipken özellikle 16-20 yıl evliliğe sahip kişilerin grup içinde psikolojik yardım alma tutumları en düşüktür. Bunu 0-5 yıl, 6-10 ve 11-15 yıl evli bireyler izlemiştir. 21 yıl ve üzeri evli bireylerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumları ise en yüksektir. Literatürde özel gereksinimli çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumlarıyla evlilik süresi arasında ilişkiyi inceleyen araştırmalara denk gelinmemiştir. Öcal (2019), evli bireyler ile yaptığı çalışmada evlilik süresi arttıkça çiftlerin yardım aramaya ilişkin tutumlarının arttığını bulmuştur.

Çalışma sonucunda psikolojik sağlamlıkla evlilik süresi arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Bu sonuca benzer şekilde Kara (2019) da zihinsel özel gereksinimli

çocuğa sahip ebeveynlerle olan çalışmasında psikolojik sağlamlık ile evlilik süresi arasında farklılık tespit etmemiştir.

Çalışma sonucunda eş desteğiyle evlilik süresi arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Akkaya (2021) da yaptığı çalışmasında aynı sonuca ulaşmıştır.

5.1.8. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olma Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Yapılan araştırmada psikolojik yardım alma tutumu ve algılanan eş desteği ile özel gereksinimli çocuğun kardeşinin olması arasında istatistiki açıdan anlamlı fark bulunmamıştır. Karaman (2019), ÖG çocuğa sahip ailelerde eş desteği ile çocuk sayısı arasındaki farklılığı incelemiş ve anlamlı bir farklılık bulamamıştır.

Araştırma bulgusuna göre gibi psikolojik sağlamlık ile özel gereksinimli çocuğun kardeşi olma durumu durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Yani özel gereksinimli çocuğun başka kardeşi olma durumlarında kişilerin psikolojik sağlamlıkları başka kardeş olmayan ailelere kıyasla daha yüksek düzeydedir. ÖG çocuk sahibi ailelerle yapılan çalışmalara bakıldığında benzer sonuca sahip araştırmaların literatürde yer almadığı görülmektedir. Bu çalışma bulgusundan farklı olarak ise Kara (2019), zihinsel özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlık ile başka kardeş olma değişkeni arasında bir farklılık tespit etmemiştir.

5.1.9. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Başka Kardeş Olması Durumunda Özel Gereksinimli Çocuğun Eğitim, Bakım, İhtiyaçlarının Karşılanması Gibi Süreçlerine Destek Olmasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucuna göre eş destek ölçeği ile özel gereksinimli çocuğun başka kardeşi olması durumunda çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlerine destek olmasına göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu kapsamda başka kardeş olan ve özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlere destek olma durumlarında algılanan eş desteği daha fazladır. Diğer yandan psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve psikolojik sağlamlık ölçekleri bazında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır. Bildirici (2014)'nin ÖG çocuğu olan ailelerle yaptığı çalışmasında çalışma sonucuna benzer şekilde anneden başka bakım veren kişinin olması durumunda psikolojik dayanıklılık düzeyinin bundan etkilenmediği yani anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

5.1.10. Eş Desteğinin Eşin Sosyal Medya Kullanımına ve Eşin Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucunda eş desteği ile eşin sosyal medya kullanımına ve eşin sosyal medya kullanım süresine göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark görülmemiştir. Yani eşin sosyal medya kullanımı ve süresi algılanan eş desteği üzerinde ayırt edici bir değişken olmamıştır. Literatürde bu konuda yapılan çalışmaların yer almadığı görülmüştür.

5.1.11. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Cinsiyetine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırmada yer alan ölçekler bazında özel gereksinimli çocuğun cinsiyetine göre gruplar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark bulunmamıştır. Başka bir deyişle özel gereksinimli çocuğun cinsiyetinin ebeveynlerinin psikolojik yardım almaya ilişkin tutum, psikolojik sağlamlık ve algıladıkları eş desteğinde ayırt edici bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Araştırma sonucundan farklı olarak Yavuz (2019), 2-6 yaş arasında otizmlili çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik yardımı almaya ilişkin tutumları ile özel eğitim tanılı çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sonuca göre özel eğitim tanılı çocuğun cinsiyeti erkek olan ebeveynlerin, kız çocuğuna sahip ebeveynlere göre psikolojik yardım alma tutumları daha yüksektir. Güzeloglu (2018) ÖG çocuk sahibi ebeveynlerle yaptığı çalışmada benzer sonuca ulaşmıştır.

5.1.12. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Yaşına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucunda psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ÖG çocuğun yaşına göre gruplar arasında istatistiki açıdan fark bulunmamıştır. Özel gereksinimli çocuğun yaşının, kişilerin psikolojik yardım alma tutumu, psikolojik sağlamlık ve algıladıkları eş desteği üzerinde ayırt edici bir etki yaratmadığı görülmüştür. Bildirici (2014)'nin ÖG çocuğa sahip ailelerle yaptığı çalışmasında benzer bir sonuç elde etmiş ve psikolojik dayanıklılık ve çocuk yaşı arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir. Araştırma sonucundan farklı olarak Gülbaktı (2017), ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ile özel gereksinimli çocuğun yaşı arasında farklılık olduğunu tespit etmiş ve çocuğun yaşı arttıkça algılanan eş desteğinin düştüğü sonucuna ulaşmıştır.

5.1.13. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Özel Gereksinimli Çocuğun Tanısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırmada yer alana ölçekler bazında ÖG çocuğun sahip olduğu tanıya göre gruplar arasında istatistiki açıdan anlamlı fark bulunamamıştır. Gülbaktı (2017) ise çalışmasında bu çalışma bulgusundan farklı bir sonuca ulaşmıştır. Otizm tanıılı çocuk sahibi anneler çocuğu zeka geriliği tanısına sahip olan annelerin algıladıkları eş desteğinden daha yüksek eş desteği algıladıklarını; çocuğunda down sendromu tanısı olan annelerin algıladıkları eş desteğinin çocuğu zeka geriliği tanısına sahip olan annelerin algıladıkları eş desteğinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.1.14. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum, Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteğinin Kişinin Daha Önce Psikolojik Yardım Almasına Göre Bağımsız Örneklem t Testi Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Araştırma sonucunda eş destek ölçeği ile kişinin daha önce psikolojik yardım alma durumuna göre gruplar arasında fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu çalışma bulgusundan farklı olacak şekilde Gülbaktı (2017), ÖG çocukların anneleri ile yaptığı çalışmasında annelerin çocuğun özel durumu sebebiyle psikolojik destek alma durumu ile algılanan eş desteği arasında anlamlı farklılaşma bulmamıştır.

Psikolojik yardım alma tutumu ve psikolojik sağlamlık ile kişinin önceden psikolojik yardım alma durumuna göre gruplar arasındaki farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçtan farklı olarak Bozkurt (2019)'un otizm spektrum bozukluğu tanısına sahip çocuğu olan ailelerle yaptığı araştırmada kişinin önceden psikolojik yardım alma durumuna göre farklılık olduğu ortaya çıkmış ve önceden psikolojik yardımı alan kişilerde psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.15. Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum (PYAİT), Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği Arasındaki İlişkinin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesine İlişkin Bulguları Tartışma

Çalışma sonucunda psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ve psikolojik sağlamlık arasında çok düşük düzeyde pozitif yönlü ($r=.17$, $p<.05$) ilişki bulunmuştur. Bu da kişilerin psikolojik sağlamlıkları arttıkça psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarında %17 oranında artış olduğu anlamına gelmektedir. Karaca (2009), psikolojik yönden sağlıklılığın psikolojik sağlamlığı da içerdiğini belirtmiştir. Psikolojik olarak sağlıklı bireyin özelliklerinden birinin ise, kişinin gereksinimlerinin farkında olarak zihin, duygu ve davranışlarla bunu ortaya

koyabilmesi olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda profesyonel desteğe ihtiyacı olan birinin bu gereksinimini karşılamak adına gösterdiği tutum, aynı zamanda onun psikolojik sağlamlığının bir sonucu olmaktadır. Çalışma bulgusuna göre de psikolojik sağlamlığın artması ile psikolojik yardıma ilişkin tutum artmaktadır. Literatür incelendiğinde ise iki değişkenin birlikte incelendiği çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlamlık ile aynı anlamı taşıyan yılmazlık kavramı ile yapılan çalışmalar incelendiğinde; bireylerin yılmazlık düzeyi arttıkça yardım almaya ilişkin tutumlarının da arttığı ortaya çıkmıştır (Dalkılıç, 2016; Akpınar, 2021). Bu sonuçlar çalışma sonucu ile benzerlik göstermiştir. Kaya (2019)'nın kayıp yaşamış yetişkinlerle yaptığı çalışmada ise psikolojik dayanıklılık ve psikolojik yardım alma tutumu arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bu sonuç da çalışma sonucu ile benzerlik göstermemektedir.

Çalışma sonucunda psikolojik yardım alma tutumu ile eş desteği arasında çok düşük düzeyde negatif yönlü ($r=-.17$, $p<.05$) ilişki bulunmuştur. Bu doğrultuda kişilerin eşlerinden gördükleri destekteki artış yönlü eğilim psikolojik yardım alma tutumlarında %17 oranında azaltıcı etki yapmaktadır. Literatür incelendiğinde eş desteği ve psikolojik yardım alma tutumu değişkenlerinin birlikte yer aldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Eş desteğinin sosyal destek kaynakları arasında yer aldığı düşünüldüğünde ise sosyal destek ve yardım alma tutumu arasında yapılan çalışmaların incelenmesi önem taşımaktadır. Çalışma sonucunda ortaya çıkan negatif yönlü ilişki sonucunda, bireylerin algıladıkları sosyal desteğin yani çevrelerinde problemlerini paylaşabilecekleri kişilerin olmasının profesyonel yardıma ilişkin ihtiyaçlarını azalttığı düşünülebilir. Tam tersi olarak ise çevresinden destek göremeyen kişilerin profesyonel yardıma başvurmada daha istekli olabilecekleri söylenebilir. Karalp (2009)'ın lise öğrencileriyle, Miville ve Constantine (2006)'ın üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışma sonucundan farklı olacak şekilde, algılanan sosyal destek ve psikolojik yardım alma arasında pozitif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılan araştırmalar da yer almaktadır (Çebi, 2009; Koydemir Özden, 2010; Arslantaş ve ark., 2005; Dilek, 2010; Yalçın, 2016).

5.2. Sonuç ve Öneriler

Bu bölüm içerisinde araştırmadaki bulgulara dair ulaşılan sonuçlara ve gelecekte yapılacak çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın alt amaçlarına ilişkin analiz sonuçları:

- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerin psikolojik yardım alma tutumları ile ebeveynin yaşı, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, başka kardeş olup olmaması, başka kardeş

olması durumunda özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlerine destek olma, eşin sosyal medya kullanımı ve süresi, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, yaşı, tanısı ve kişinin önceden psikolojik yardım alma durumu arasında anlamlı farklılaşma ortaya çıkmamıştır.

- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerden erkeklerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının kadınlardan daha fazla olduğu bulunmuştur.
- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerden herhangi bir işte çalışanların psikolojik yardım alma tutumları, çalışmayanlara göre daha fazla bulunmuştur.
- ÖG çocuğa sahip ebeveynlerden 16-20 yıl evliliğe sahip kişilerin grup içinde psikolojik yardım alma tutumları en düşük düzeydedir. Bunu 0-5, 6-10 ve 11-15 yıllık evli bireyler izlemiştir. 21 yıl ve üzeri evli kişilerin ise psikolojik yardım alma tutumları en yüksek düzeydedir.
- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerde psikolojik sağlamlık düzeyi ile ebeveyn cinsiyeti, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evlilik yılı, başka kardeş olması durumunda özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlerine destek olma, eşin sosyal medya kullanımı ve süresi, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, yaşı, tanısı ve kişinin daha önce psikolojik yardım alma durumu arasında anlamlı farklılaşma ortaya çıkmamıştır.
- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerin gelir düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlık düzeylerinin arttığı ortaya çıkmıştır.
- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerden ÖG çocuğun başka kardeşi olma durumlarında kişilerin psikolojik sağlamlıklarının başka kardeş olmayan ailelere göre daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.
- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerde algılanan eş desteği ile ebeveyn cinsiyeti, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir düzeyi, evlilik yılı, başka kardeş olma durumu, eşin sosyal medya kullanımı ve süresi, özel gereksinimli çocuğun cinsiyeti, yaşı ve tanısı arasında anlamlı farklılaşma ortaya çıkmamıştır.
- ÖG çocuk sahibi ebeveynlerden evli olan kişilerin boşanmış olan kişilere göre eşlerinden gördükleri desteğin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.
- ÖG çocuğu olan ebeveynlerden özel gereksinimli çocuğun başka kardeşi olan ve özel gereksinimli çocuğun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlere destek olma durumlarında kişinin eşinden daha çok destek algıladığı ortaya çıkmıştır.
- ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumları arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyleri de artmaktadır.

- ÖGçocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumları arttıkça algıladıkları eş destek düzeylerinde düşme olduğu görülmüştür.

Öneriler

- Araştırmanın örneklemini 202 kadın, 21 erkek katılımcı oluşturmaktadır. Babalara ulaşma noktasında güçlük yaşanmıştır. Daha geniş araştırma sonuçlarına ulaşmak için bundan sonraki çalışmalarda babaların katılımının ve toplanacak verilerin artırılması önem taşımaktadır.
- Araştırmada özel gereksinimli çocukların tanı düzeyleri (hafif, orta, ağır) belirtilmemiştir. Bundan sonraki çalışmalarda tanı düzeyleri de çalışmaya dahil edilerek inceleme yapılabilir.
- Araştırmaya katılan ebeveynlerin %35'lik kesimi daha önce psikolojik/psikiyatrik destek aldığını belirtmiştir. Ebeveynlerin psikolojik destek alabilecekleri yerler konusunda bilgilendirilmeleri, devlet desteği ile de ücretsiz veya daha uygun ücretlerle psikolojik yardım alabilecekleri merkezler oluşturulabilir.
- Araştırma sonucuna göre gelir düzeyi arttıkça psikolojik sağlık düzeyinin arttığı, çalışan kişilerin ise psikolojik yardım alma tutumlarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu doğrultuda özel gereksinimli çocuğun bakımı konusunda ailelere yardımcı olacak merkezler ile aileler desteklenip ebeveynlerin her ikisinin çalışması sağlanarak ebeveynlerin psikolojik sağlık düzeylerinin artması ve psikolojik yardıma daha fazla ulaşmaları sağlanabilir.
- Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlere verilecek aile eğitim programları ile ebeveynlerin birbirleri ile etkileşime geçmeleri sağlanabilir, ebeveynlere psikolojik ve sosyal alanda destek sağlanabilir.
- Evlilik öncesinde aile danışmanlığı hizmetleri yaygınlaştırılıp, özel gereksinimli çocuklar konusunda da aileler bilgilendirilebilir. Eş desteğinin önemi bu hizmetlerle yaygınlaştırılabilir.
- Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerle çalışan uzmanlar araştırma bulgularına göre ailelere uygun psikolojik danışma hizmeti sağlayabilirler.

KAYNAKÇA

- Açar, F. (2018). *Otistik çocuk sahibi annelerde psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (541493).
- Akkaya, A. (2021). *Covid-19 sürecinde özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 689483).
- Akpınar, M. (2021). *Öğretmenlerin yakın ilişki yaşantıları ve yılmazlık düzeylerinin psikolojik yardım alma tutumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 689735).
- Alp Özdemir, B. (2016). *Lise öğrencilerinde benlik saygısı ile psikolojik yardım alma tutumu ve problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez No: 441647).
- Altuğ Özsoy, S., Özkahraman, Ş., Çallı, F. (2006). Zihinsel Engelli Çocuk Sahibi Ailelerin Yaşadıkları Güçlüklerin İncelenmesi, *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(9), 69-77. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198021>
- Alver, B. ve Kılıç, Ş. D. (2017). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 2(3), 116-147.
- American Psychiatric Association, (2013). *DSM-5 Intellectual Disability Fact Sheet*. Washington, DC, ABD. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: https://www.psychiatry.org/File%20Library/Psychiatrists/Practice/DSM/APA_DSM-5-Intellectual-Disability.pdf
- American Psychiatric Association, (2019, 10 Aralık). Building your resilience. Erişim adresi: <https://www.apa.org/topics/resilience>
- Arıcioğlu, A. Ve Gültekin, F. (2017). Zihinsel engelli çocuk annelerinin sosyal destek ve gelecek algıları: Psikolojik Danışmanların Roller. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Dergisi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 1-26. doi: 10.21764/efd.31545.

- Arslan, G. (2015). Psikolojik istismar, psikolojik sağamlık, sosyal bağlılık ve aidiyet duygusu arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi 1*(36), 47-58. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19409/206397>
- Arslantaş, H., Dereboy, İ. F., Aştı, N. ve Pektekin, Ç. (2011). Yetişkinlerde profesyonel psikolojik yardım arama tutumu ve bunu etkileyen faktörler. *Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakóltesi Dergisi*, 12(1), 17-23.
- Aydın, B. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Aydoğan, D., (2014). *Çiftlerde ilişkisel yılmazlığın ebeveynlik stresi, ilişkisel başa çıkma, ilişkisel profesyonel yardım arama ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi EBE, Ankara.
- Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114. Erişim adresi: <https://www.turkpsikiyatri.com/PDF/C22S2/104-114.pdf>
- Bedir, ř. (2018). *Engelli çocuğa sahip annelerde duyguların dışa vurumu ve psikolojik yardım alma tutumu* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 519959).
- Berkman, L., F., Glass, T., Brisette, I., Seeman, T.,E. (2000). From Integration to Health: Durkheim in the New Millennium. *Social Science & Medicine*,51 (2000) 843-857.
- Bitsika, V., Sharpley, C. F. ve Bell, R. (2013). The buffering effect of resilience upon stress, anxiety and depression in parents of a child with an autism spectrum disorder. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 25, 533-543. doi: 10.1007/s10882-013-9333-5.

- Bolat, Z. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıkları ile öz-anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Bristol, M. M, Gallagher J. J, ve Schopler E. (1988). Mothers and fathers of young developmentally disabled and nondisabled boys: adaptation and spousal support. *Developmental Psychology*, 24(3), 441-451. doi: 10.1037/0012-1649.24.3.441
- Brobst, J. B., Clopton, J. R. & Hendrick, S. S. (2009). Parenting children with autism spectrum disorders: The couple's relationship. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 24(1), 38-49. doi.org/10.1177/1088357608323699
- Can, A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (Yedinci baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carnevale, J. P. (2001). *Danışmanlık incileri* (Çev. Albayrak-Kaymak, D.). (1. Baskı). İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Cohen S. and Wills T.A. (1985). Stress, Social Support, and The Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98, 310-357.
- Cumurcu, B. A. , Karlıdağ, R. ve Han-Almış, B. (2012). Fiziksel engellilerde cinsellik. *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 84-98. doi:10.5455/cap.20120406
- Cutrona, C. E. (1996). Social support as a determinant of marital quality: The interplay of negative and supportive behaviors. *Handbook of Social Support and Family*, 173-194.
- Czuchta, D. ve McCay, E. (2001). *Help-seeking for parents of individuals experiencing a first episode of schizophrenia*. *Archives of Psychiatric Nursing*, 15(4), 159-170. doi: <https://doi.org/10.1053/apnu.2001.25415>
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 308412).
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çam Kahraman, F. ve Ötünçtemur A. (2020). Bilişsel duygu düzenleme stratejileri ile depresyon ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *İstanbul Kent Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1(2), 50-74. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/itbfkent/issue/56863/789750>

- Çebi, E. (2009). *In partial fulfilment of the requirements for the degree of master of science in the department of educational sciences*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Çiçek Gümüş, E. (2020). *Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere uygulanan kabul ve kararlılık terapisi temelli girişimlerin psikolojik sağlamlık depresyon anksiyete stres düzeylerine ve bakım yüküne etkisi* (Doktora tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 638280).
- Dalkılıç, M. (2016). *Otizmlı çocuğu olan çiftlerin evlilik doyumu, kaygı, ilişkisel yılmazlık ve psikolojik yardım alma tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 443713).
- Dalkılıç, M , Güloğlu, B . (2016). Otizmlı çocuğu olan çiftlerin evlilik doyumları: kaygı, ilişkisel yılmazlık, psikolojik yardım alma tutumları değişkenleri açısından bir inceleme. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 29-54. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/754306>
- Daş, M. (2019). *Evli bireylerin evlilikte uyum ve eş destek düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 582621).
- Dehle, C., Larsen, D., ve Landers, J. E. (2001). Social support in marriage. *American Journal of Family Therapy*, 29(4), 307– 324. doi.org/10.1080/01926180126500
- Demirel, K. E. (2021). *Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik dayanıklılıklarının, evlilik uyumu ve umutsuzlukları ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 698983).
- Dereli, F. ve Okur, S. (2008). Engelli çocuğa sahip olan ailelerin depresyon durumunun belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 25, 164-168.
- Dilek, C. (2010). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 302888).
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.

- Douma, J. C., Dekker, M. C., De Ruiter, K. P., Verhulst, F. C., ve Koot, H. M. (2006). Help-seeking process of parents for psychopathology in youth with moderate to borderline intellectual disabilities. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 45(10), 1232-1242. doi: 10.1097/01.chi.0000230167.31246.db
- Engin, C. (2019). *Özel eğitim gereksinimi olan çocukların annelerinde psikolojik iyi oluşun, psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 646957).
- Eroğlu, Y., Arıcı Özcan, N. ve Peker, A. (2015). Özel gereksinimli çocuğa sahip anneler ile tipik gelişim gösteren çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık, iyilik hali ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3). 142-150. doi: <http://dx.doi.org/10.19126/suje.31090>.
- Eyüboğlu, S. (2019). *Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin depresif belirtilerinin yordanmasında psikolojik dayanıklılık ve kolektivist başa çıkma stillerinin rolü* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (559599).
- Fischer, E. H., ve Turner, J. L., 1970. Development and research utility of an attitude scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 35, 79-90. doi: <https://doi.org/10.1037/h0029636>
- Fraser, M. W., Galinsky, M. J., ve Richman, J. M. (1999). Risk, protection, and resilience: Toward a conceptual framework for social work practice. *Social Work Research*, 23(3), 131–143. doi: <https://doi.org/10.1093/swr/23.3.131>
- Garnezy, N. (1993). Children in poverty: Resilience despite risk. *Psychiatry*, 56(1), 127-136. doi: 10.1080/00332747.1993.11024627.
- Gizir, C. A. (2004). *Akademic resilience: An investigation of protective factors contributing to the academic achievement of eighth grade students in poverty*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200204>
- Gören, A.B. (2016). Engelli çocuğa sahip annelerde yas süreci. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 20(1), 225-244. doi: 10.18505/cuifd.64549

- Gülbaktı, E. (2017). *Özel eğitim gereksinimli çocukların saldırganlık düzeyleri ile bu süreçte annelerin eşlerinden gördükleri desteğin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:468479).
- Günsel, D. A. (2013). *Evli bireylerin algıladıkları eş desteğinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi: Kktc örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 342490).
- Güven, S. , Şener, A. ve Yıldırım, B. (2011). Eşlerin farklı değişkenlere göre sosyal destek algısı. *Hacettepe Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*. Erişim adresi: <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/arzusenerverdson.pdf>.
- Güzeloğlu, B. (2019). *Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin eş desteği ve aile yaşam kalitesinin umutsuzluk ve stres düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*. YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 593802).
- Hackney, H. ve Cormier, S., 2008. *Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı*. T. Ergene ve S. Aydemir Sevim (Çev.), Ankara: Mentis Yayıncılık (orijinal basım tarihi 2005).
- Holloway, S. D., Domínguez-Pareto, I., Cohen, S. R. & Kuppermann, M. (2014). Whose job is it? Everyday routines and quality of life in Latino and non-Latino families of children with intellectual disabilities. *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities*, 7(2), 104-125. doi.org/10.1080/19315864.2013.785617
- Jacobson, D. E. (1986). Types and timing of social support. *Journal of Health and Social Behavior*, 27 (3), 250-264. doi: <https://doi.org/10.2307/2136745>
- Kabasakal, Z. Ve Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214. Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/21a.zekavet_kabasakal.pdf
- Kahvecioğlu, K. (2016). *Özel yetenekli çocuğu olan ebeveynlerin psikolojik sağlamlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 432645).
- Kara, A. (2019). *Zihinsel özel gereksinimi olan çocuk annelerinde psikolojik sağlamlık ve baba katılımı ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 575212).

- Karaca, R. (2019). *Kendim olabilirim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karalp, A. (2009). *Lise öğrencilerinin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karabulut, N. ve Balcı, A. (2017). Okul yöneticilerinin yılmazlık düzeyi ve denetim odağı ile ilişkisi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 196-214. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/270330>
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200210>
- Karaman, Z. (2019). *Normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynler ile özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin incelenmesi*. YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 591731).
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaur, H. (2015). Resilience among the parents of children with intellectual disability. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 6(10), 1033.
- Kaya, M. (2009). *Üniversite adaylarının anne-babalarına uygulanan sosyal destek programının eş desteği ve adayın anne-babadan algıladığı desteğe etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 257051).
- Kaya, M. E. (2019). *Kayıp yaşayan yetişkinlerin psikolojik dayanıklılıkları ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 545272).
- Koydemir Özden, S. (2010). Self-aspects, perceived social support, gender, and willingness to seek psychological help. *International Journal of Mental Health*, 39(3), 44-60.
- Komiya, N., Good, G. E. ve Sherrod, N. B. (2000). Emotional openness as a predictor of college students' attitudes toward seeking psychological help. *Journal Of Counseling Psychology*. 47(1), 138-143. doi: 10.1037/0022-0167.47.1.138
- Kurumeşe, M. (2021). *Zihinsel engelli çocuğa sahip annelerin umutsuzluk düzeyleri ve psikolojik sağlık düzeylerinin incelenmesi - manavgat ilçesi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 686649).

- Kushner, M. G. ve Sher, K. J. (1989). Fear of psychological treatment and its relation to mental health service avoidance. *Professional Psychology: Research and Practice*, 20, 251–257.
- Lin, Y. N. (2002). Taiwanese University Students' Perspectives on Helping. *Counseling Psychology Quarterly*, 15, 47–58. doi: <https://doi.org/10.1080/09515070110104015>
- Liou, C.P. 2004, *Perceptions of Professional Help-Seeking Among Taiwan Chinese*. Ph. D. Thesis. Argosy University, Sarasota, Florida.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: resilience process in development. *American Psychologist*, 56 (3), 227-238. doi: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Masten, A. S. ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, 53(2), 205. doi: [10.1037/0003-066X.53.2.205](https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.2.205)
- Mccue, M. C. (2011). *Exploring Resilience Among Low-Income African American Families With a Young Adult Member With Mild Mental Retardation*, Yüksek Lisans Tezi, University of Florida.
- Meriç Genç, Z. (2020). *Z kuşağı üniversite öğrencilerinde psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ile öz şefkat ve bilişsel esneklik seviyesi arasındaki ilişkinin incelenmesi incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 635906).
- Meydan, B. ve Pamukçu, B. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinde psikolojik yardım almaya ilişkin tutumun yordayıcısı olarak önceki psikolojik yardım alma deneyimi, algılanan sosyal destek ve yalnızlık. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(4), 45-56. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pegegog/issue/22580/241205>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/mevzuat/Ozel_Egitim_Hizmetleri_Yonetmeligi_son.pdf erişim tarihi: 21.01.2021.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeligi_07072018.pdf erişim tarihi: 21.01.2021.

- Miville, M. L. ve Constantine, M. G. (2006). Sociocultural predictors of psychological help-seeking attitudes and behavior among Mexican American college students. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 12, 420-432.
- Mohamadi, M., Mohtashami, J., Vasli, P., Khajavi, A., ve Tavakoli, S. (2019). The correlation between help-seeking behaviour, social comparison and stigma in caregivers of children with autism. *Medical Science*, 23(96), 146-151. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Parvaneh-Vasli/publication/343761040_The_correlation_between_help-seeking_behaviour_social_comparison_and_stigma_in_caregivers_of_children_with_autism/links/5f3e36aa92851cd3020822bb/The-correlation-between-help-seeking-behaviour-social-comparison-and-stigma-in-caregivers-of-children-with-autism.pdf
- National Council for Special Education, (2014). *Children with Special Educational Needs Information Booklet for Parents*. Trim, Co Meath: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: <https://ncse.ie/wp-content/uploads/2014/10/ChildrenWithSpecialEdNeeds1.pdf>
- Öğülmüş, S.. (2001, Mart). *Bir kişilik özelliğı olarak yılmazlık*. I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları, Ankara.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 192-197. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/234897>
- Öz, F. ve Bahadır Yılmaz, E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: psikolojik sağlamlık. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 16(3), 82-89. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/88536>
- Özdemir, S., (2012). *Psikolojik yardım alma tutumu ile kişilik, kendini saklama, cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 314945).
- Özer, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zekâ ve beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

- Peker, A. ve Eroğlu, Y. (2015). Özel gereksinimli çocuğa sahip anneler ile tipik gelişim gösteren çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık, iyilik hali ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5/3, 142-150. doi: <http://dx.doi.org/10.19126/suje.31090>.
- Perlowski, K. M. ve Wright, L. E. (2019). The influence of perceived job flexibility and spousal support on the marital satisfaction of parents of children with special needs. *Community, Work & Family*, 24/1, 1-19. doi: 10.1080/13668803.2019.1608158.
- Rogler, L.H., ve Cortes, D. B. (1993). Help-seeking pathways: A unifying concept in mental health care. *American Journal of Psychiatry*, 150, 554-561. doi: <https://doi.org/10.1176/ajp.150.4.554>
- Rutter, M. (1985). Resilience in the face of adversity: Protective factors and resistance to psychiatric disorder. *The British Journal of Psychiatry*, 147(6), 598-611. doi: [10.1192/bjp.147.6.598](https://doi.org/10.1192/bjp.147.6.598)
- Sarıçam, H. (2015). *Zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip ebeveynler ile normal çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin karşılaştırılması* [Öz]. 25. Ulusal Özel Eğitim Kongresinde sunulan bildiri, Elite World Business Otel, İstanbul. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/285926266_ZIHINSEL_YETERSIZLIGI_OLAN_COCUGA_SAHIP_EBEVEYNLER_ILE_NORMAL_COCUGA_SAHIP_EBEVEYNLERIN_PSIKOLOJIK_SAGLAMLIK_DUZEYLERININ_KARSILASTIRILMASI The_evaluation_of_resilience_levels_A_comparison_of_parents_
- Tan, H. (1992). *Psikolojik yardım ilişkileri danışma ve psikoterapi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 297-306. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/87588>
- Temiz, M. (2019). *Psikolojik yardım almaya ilişkin tutumların benlik saygısı ve fonksiyonel olmayan tutumlar ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 543359).
- Thoits, P.A. (1986). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54(4), 416–423. doi: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.54.4.416>

- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde Mutluluk ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlamlık ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Turan, F. (2015). *Ailede bütünlük duygusunun ve eş desteğinin evlilikte problem çözme becerisini yordaması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 407569).
- Turgut, Ö. ve Eraslan Çapan, B. (2017). Ergen psikolojik sağlamlık düzeyinin yordayıcıları: Algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 162-183. doi: <https://doi.org/10.21764/maeuefd.309934>
- Türkan, M. M. (2017). *İşitme engelli çocukların annelerinin stres düzeyini ve evlilik doyumlarını yordayan değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2002). *Türkiye özürlüler araştırması*. <https://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0014899.pdf>. adresinden 4 Mart 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Türkoğlu, D. (2013). *Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile eşlerinden gördükleri desteğin çocuklarının sosyal beceri düzeylerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 333423).
- Ungar, M. ve Liebenberg, L., (2011). Assessing Resilience Across Cultures Using Mixed Methods: Construction of the Child and Youth Resilience Measure, *Journal of Mixed Methods Research* 5(2) 126-149. doi: 10.1177/1558689811400607
- Uysal, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası çatışma çözme becerilerinin psikolojik sağlamlık, öz anlayış açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Uz Baş, A. ve Yurdabakan, İ. (2017). Psikolojik sağlamlık ve okul ikliminin ortaokul öğrencilerinin yaşam doyumunu yordama gücü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 202-214. doi: 10.21764/efd.32175
- Ülgüt, Ö. (2019). *Otizmlili ve normal çocukların ana babalarında benlik algısı evlilik uyumu ve psikolojik sağlamlık ilişkisi*. YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 587584).

- Ülker Tümlü, G. ve Recepoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1711515>
- Vogel, D. L., Wade, N. G. ve Hackler, A. H. (2006). Measuring the self-stigma associated with seeking psychological help. *Journal Of Counseling Psychology*. 53, pp.325–337. doi: 10.1037/0022-0167.53.3.325
- Werner, S., Stern, I. ve Roth, D. (2019). Help-Seeking by parental caregivers of individuals with intellectual disabilities and dual diagnosis. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 46(4). 321-333. doi: 10.1007/s10488-018-00915-w
- Wieland, N. ve Baker, B. L. (2010). The role of marital quality and spousal support in behaviour problems of children with and without intellectual disability. *Journal of intellectual disability research*, 54(7), 620-633. doi: 10.1111/j.1365-2788.2010.01293.x
- Yalçın, İ. (2016). Profesyonel psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumların yordanmasında benlik kurgusu ve algılanan sosyal desteğin rolü. *Eğitim ve Bilim*, 41(183), 339-349.
- Yavuz, B. (2019). 2-6 yaş arası otizmli çocuğa sahip olan ebeveynlerin kaygı, psikolojik yardım arama ve problem çözme düzeylerinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 586164).
- Yazıcı, (2009). Çok engelli çocukların annelerinin, çocuklarının gelişimlerine ilişkin görüşlerinin betimlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanında erişildi (Tez no: 250822).
- Yıldırım, B. (2018). Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocukların anne babalarının depresyon, kaygı ve yaşam kalitesi düzeylerinin, psikolojik yardım almaya yönelik tutumları ile ilişkisi üzerine bir inceleme (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 576105).
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yıldırım, İ. (2004). Eş Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yüksel, H. ve Tanrıverdi, A. (2019). Özel gereksinimli çocuğa sahip olan ailelerin yaşadıkları sosyal sorunlar ve baş etme yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(3), 535-559. doi: 10.21565/özeleğitimdergisi.493089
- Zengin, B. (2013). *Özel eğitime muhtaç çocuğa sahip ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve umut düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1. ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Gözde Atalan		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Bursa Uludağ Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2012 - 2016
Tez Başlığı	Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Psikolojik Yardım Alma Tutumlarının Psikolojik Sağlamlık Ve Eş Desteği İle İlişkisi		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Hatice Zekavet KABASAKAL		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. ETİK İZİN

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : 87347630/42104268/ **5266**
Konu : Etik Kurul İzni Hak.

20 Kasım 2020

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a)08.10.2020 tarihli ve 6793393-302.08.01-E.92999 sayılı yazınız.
b)16.10.2020 tarihli ve 6793393-302.08.01-E.96816 sayılı yazınız.
c)23.10.2020 tarihli ve 6793393-302.08.01-E.99417 sayılı yazınız.
ç)27.10.2020 tarihli ve 6793393-302.08.01-E.100523 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı dilekçeye istinaden Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 05.11.2020 tarihli toplantısında alınan kararlar ile ekli listede isimleri yazılı öğrencilerin tez çalışmaları kapsamında uygulayacakları anketlerin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş olup, kararlar ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Nüket ~~HOTAR~~
Rektör

Ek:
1-Liste (2 sayfa)
2-Etik Kurul Kararı (...) Sayfa

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ**

ADI-SOYADI	TEZ ÇALIŞMASI ADI	ETİK KURUL KARARI
Erkan HİŞMİOĞULLARI	Suriyeli Ortaokul Öğrencilerinin Geometri Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar: Hatay İli Örneği	9
Meliha KAHRAMAN	Anlaşmazlık Çözümü. Müzakere ve Akran Arabuluculuk Psiko-Eğitim Programının Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Şantaj, Çatışma Eylem Stilleri ve Duygusal Öz-Yeterlik Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi	10
Damla GEZER	Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Psikolojik İyi Oluş ve Dijital Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Düzenlenmesi	11
Ayşe DEMİR	Matematik Öğretmenlerinin Öğrencilerin Orantısal Akıl Yürütme Becerilerini Destekleme Süreçlerinin İncelenmesi	14
Huriye VERİM	Mühendislik Tasarım Videoların Kapsamında Tasarlanan Fen Deneylerinin Öğretmen Adaylarının Mühendislik Tasarım Becerilerine ve Bilimsel Yaratıcılığına Etkisinin İncelenmesi	15
Canan BAŞTÜRK	Yanıt Değiştirme Davranışına Göre Dört Aşamalı Diyagnostik Kimya Testinin İç Geçerlik Oranlarının Eşit Değerinin Belirlenmesi	16
Ayşe Öznur YAVUZ	Genç Yetişkinlerde Benlik Kurgusu ve Travma ile Başa Çıkabilme Algısı	17
Gamze ÖREN	Üniversite Öğrencilerinin İlişki Doyumunun Öz Yeterlik ve Romantik Kıskançlık	18
Fatma Elif ADAK	Evli Bireylerde Öz Şefkat ve Kök Aile İlişkileri	19
Gözde TEMİZ	Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Psikolojik Yardım Alma Tutumlarının Psikolojik Sağlamlık ve Eş Desteği ile İlişkisi	20

EK 3. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu araştırmanın amacı özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının psikolojik sağlamlık ve eş desteği ile ilişkisini incelemektir. Araştırmada siz katılımcılardan istenen, size verilen ölçeklerdeki/anketlerdeki soruları, eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıyla gozdetemiz94@gmail.com eposta adresi üzerinden iletişime geçebilirsiniz.

Yukarıda yer alan bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını, amacını ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Adı-Soyadı:

İletişim Bilgileri:

EK 4. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyet: ☐ Kadın ☐ Erkek
2. Yaş: ☐ 20-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36-40 ☐ 41 ve üzeri
3. Medeni Durum: ☐ Evli ☐ Boşanmış
4. Eğitim Düzeyi: ☐ Okur-yazar değil ☐ Okur-yazar ☐ İlkokul
☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans/Lisans ☐ Lisansüstü
5. Şu anda herhangi bir işte çalışıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
6. Ailenizin Gelir Düzeyi: ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek
7. Evlilik Yılı: ☐ 0-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 21 yıl ve üzeri
8. Başka kardeş var mı? ☐ Var ☐ Yok
Var ise;
a. Özel gereksinimli çocuğunuzun eğitim, bakım, ihtiyaçlarının karşılanması gibi süreçlerine destek oluyor mu? ☐ Evet ☐ Hayır
9. Eşiniz sosyal medya kullanıyor mu? ☐ Evet ☐ Hayır
Evet ise;
a. Günde kaç saat? (Sosyal medya kullanımı) ____
10. Özel gereksinimli çocuğunuzun cinsiyeti: ☐ Kız ☐ Erkek
yaşı: ____
11. Özel eğitim gereksinimli çocuğunuzun tanısı:
☐ Zihinsel Yetersizlik
☐ Otizm Spektrum Bozukluğu
☐ Bedensel Yetersizlik
☐ Özel Öğrenme Güçlüğü
☐ Birden Fazla Tanı
☐ Diğer _____
12. Daha önce bir uzmandan (psikolog/psikiyatrist) kendiniz için psikolojik yardım aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır

EK 5. PSİKOLOJİK YARDIM ALMAYA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

Lütfen, ölçeğin maddelerinde yer alan ifadelerle katılma düzeyinizi, her maddenin karşısında bulunan numaralardan birini yandaki düzeylere göre işaretleyerek belirtiniz.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
3.	Hayatımın bu döneminde ciddi bir duygusal kriz yaşasam, psikoterapi alarak rahatlayabileceğimden eminim.	1	2	3	4
5.	Uzun bir süre endişeli veya üzgün olsam, psikolojik yardım almayı isterim.	1	2	3	4
10.	Kişisel ve duygusal sorunlar, başka birçok şey gibi, genellikle kendi kendine çözülürler.	1	2	3	4

EK 6. YETİŞKİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ (YPSÖ)

	hiç Beni tanımlamıyor	Çok az tanımlıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça Beni tamamen tanımlıyor
4. Ailem hayatım boyunca genellikle beni desteklemiştir.	1	2	3	4 5
6. Başladığım faaliyetleri bitirmeye çalışırım.	1	2	3	4 5
14. Arkadaşlarım zor zamanlarımda yanımdadır.	1	2	3	4 5
16. Güçlü yönlerimin farkındayım.	1	2	3	4 5
21. Bu ülkenin vatandaşı olduğum için gurur duyuyorum.	1	2	3	4 5

EK 7. EŞ DESTEK ÖLÇEĞİ

	Eşim;	Bana uygun	Kısmen bana uygun	Bana uygun değil
5	Başardıklarımı takdir eder			
10	Bana suçlayıcı, yargılayıcı davranır			
14	Hatalarımı bana nazikçe gösterir			
18	Benim üstün, güçlü yönlerimi vurgular			
21	Bana gerçekten değer verir			
27	Sağlığım ile yakından ilgilenir			

EK 8. ÖLÇME ARAÇLARININ UYGULANMA İZİNLERİ

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği Uygulama İzni

Ölçek Kullanım İzni

Gelen Kutusu

gözde temiz 31 Mar

Alıcılar: _____

Sayın Nursel TOPKAYA,
Ben Gözde TEMİZ. Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Tez çalışmamda Fischer ve Farina (1995) tarafından geliştirilen, 2011 yılında Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmış olduğunuz " Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği-Kısa Form " u kullanmak istiyorum. Bunun için sizin onayınıza ihtiyaç duymaktayım. Ölçeği ve puanlama bilgilerini de paylaşmanızı rica ediyorum.
Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

Nursel Topkaya 31 Mar

Alıcılar: ben ✓

Kullanabilirsin, iyi çalışmalar.

Kimden: "gözde temiz" <

>

Kime: "nursel topkaya" <

>

Gönderilenler: 31 Mart Salı 2020 15:32:31

Konu: Ölçek Kullanım İzni

[Alıntılanan metni göster](#)

Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Uygulama İzni

Ölçek Kullanım İzni

Gelen Kutusu

gözde temiz 31 Mar

Alıcılar:

Sayın Gökmen ARSLAN,
Ben Gözde TEMİZ. Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Tez çalışmamda 2015 yılında Türkçe'ye uyarlama, geçerlik, güvenirlik çalışmasını yapmış olduğunuz "Yetişkin Psikolojik Sağlamlık" ölçeğini kullanmak istiyorum. Bunun için sizin onayınıza ihtiyaç duymaktayım. Ölçeği ve puanlama bilgilerini de paylaşmanızı rica ediyorum.
Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

Gökmen Arslan 1 Nis

Alıcılar: ben

Gözde merhaba

Kişisel we sitemden gokmenarslan.com indirebilirsin.
Selamla

31 Mar 2020 Sal 15:17 tarihinde gözde temiz <[...]>
şunu yazdı:

[Alıntılanan metni göster](#)

Eş Destek Ölçeği Uygulama İzni

"Eş Destek Ölçeği" kullanım izni ➔

Gelen Kutusu

gözde temiz 11 Mar

Alıcılar: ▼

İbrahim hocam merhaba. Ben Gözde TEMİZ. Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Tez çalışmamda sizin geliştirdiğiniz "Eş Destek Ölçeği"ni kullanmak istiyorum. Rica etsem ölçeği ve geçerlik çalışmasını gönderebilir misiniz? Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

2

İbrahim Yıldırım 12 Mar

Alıcılar: ben ▼

Sayın Gözde Temiz, YL tez çalışmanızda kullanmanız amacıyla EDÖ ekte gönderilmiştir. Kolaylıklar ve başarılar diliyorum.
Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
EBB-PDR Anabilim Dalı

gözde temiz
tarihinde şunu yazdı:

, 12 Mar 2020 Per, 10:21

[Alıntılanan metni göster](#)

